

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.
AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Asz egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadási felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Szilassy Koltán az OMGE. szerkesztő-újszára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest (Közteltek), Üllői-út 25. szám.

Készíteteket a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

1901. évi szeptember hóban befizetett tagsági évdíjak.

Hátraléokra:

Özv. Benedek Gáborné 10, Bucsányi Imre 10, Kováts Andor 20, gr. Somssich Adolf 20 koronát.

1901. évre:

Br. Ambrózy Béla 20, Antal Alajos 10, Balassa Gyula 20, Bezeredy István 10, Berger Béla 10, Breuer testv., Dezsöffy Emil, Ehrenreich József 20, Faragó Gyula 10, Fischer Jakab 10, Füredy Lajos 20, Horváth Bálint 10, Horváth Gábor 10, Harlikovits Mátyás 20, Hirsch Jenő 10, Kardeván Ernő 10, Legány Ödön, Lorsy Armin, Madarassy Jenő, Majtényi Károly, Mock Imre 20, Medeczky Pál 10, Schaeffer Frigyes 10, Lebor Ferencz, Siroky Ferencz, gr. Somssich Adolf, Sperling József, Szilágyi Péter, Szentiványi Károly, Tóth Lőrincz, Weisz Ödön 20 koronát.

1902. évre:

Bezeredy Iván, Berger Béla, Fischer Jakab, Horváth Bálint, Hirsch Jenő, Schaeffer Frigyes 10—10 koronát.

Országos sörárpa és komló-kiállítás.

Az OMGE. f. évi október hó 1—10-ig terjedőleg országos sörárpa és komlókiállítást rendez, mely

a m. kir. mezőgazdasági muzeum

helyiségeiben (Kerepesi-ut, szemben a Lutherudvarral) tartatik meg.

A komló-kiállításra szánt komló-küldemények legkésőbb szeptember hó 27-ig küldendők be az OMGE. titkári hivatala címére, Budapest, Köztelek.

A rendező-bizottság.

A számadás.

Magasan leng a zászló, mely alatt a nemzet akarát képviselő választók holnap az urnák elé lépnek, hogy újabb öt évre a törvényhozásba küldjék azokat a férfakat, akik hivatva vannak az ország sorsát intézni. Magasan leng a választók kezében a zászló, melyet nemcsak a szép enyhe őszi szellő lobogtat, hanem azt ezuttal a harmincesztendő nyomás alól felszabadult lelkek megkönnyebbült lélekzete is mozgásba hozza. Hiszen ez a választás harmincz év óta az első tiszta választás, amidőn a nemzet akarátának, óhajtatásának, törekvéseinek és reményeinek a hivatalos nyomástól szabadon, a vesztegetés lélekvasárlásától és az etetés-itatás lélekrontó hatásától megóvottan tisztán lehet megnyilatkoznia. A szokottnál is nagyobb érdeklődéssel nézhetünk tehát a választások eredménye elé, amelytől tulságosan vérmes remények nélkül is joggal várhatjuk törvényhozásunk megtisztulását, közéletünk helyesebb irányban való terelését, közzgazdasági érdekeink felvirágoztatását.

A választások napjának küszöbén, mint a jó gazdának az aratás előtt, számot kell vetnie a nemzetnek is, hogy reménybeli javait miképen takarítsa be, miképen szándékozik hasznosítani, szükségleteit velük miképen fogja fedezhetni, hogy rossz aratás esetén a hiányok pótlásáról még idejében gondoskodhassék.

Legnagyobb szüksége Magyarországnak, hogy pangó gazdasági viszonyai felvirágoztassanak, Ebben az aranykalásztól rengő gazdag termékenységű országban

a nyomor napirenden van. A föld termése nem képes gazdáját táplálni s mivelői évenként százezernyi tömegekben egyedüli megmaradt vagyonukkal: a koldusbottal más hazába kénytelenek kivándorolni. Pedig egészen bizonyos, hogy hazánk épenséggel nem tulnépes, sőt gazdag földünk sokkal nagyobb számu népességet tudna eltartani, mint amennyi rajta ma él. Hogy a szegénység és nyomor mégis állandóan terjedőben van, annak oka első sorban, hogy a közzgazdasági érdekeink nem a valódi szükségletnek megfelelőlog ápolottak, mert a törvényhozásban nem a megfelelő képvisellel rendelkeztek. Várhatunk javulást a jövőtől? Igen, hiszen egy jobb jövő reménye nélkül kinek-kinek kétségbeesve kellene letennie azt az eszközt, amelylyel nemcsak mindennapi kenyérét keresi meg, de amelylyel egyuttal a nemzeti jólét fejlesztéséhez, fokozásához, mint a nemzet tagja természetsszerűleg hozzájárul.

Számadásunk egyik oldala tehát meg van terhelve a megélhetés nehézségeivel, a boldogulás sikertelenségével, pangó gazdasági helyzettel. Javára egyelőre csak a reményeket irhatjuk, azokat a reményeket, melyeket az ujonnan megválasztandó honatyák jövő működéséhez programjaikban adott ígéreteik alapján fűzhetünk. Ezek a remények pedig határozottan biztatók,

A végét járó választási küzdelemben az összes jelöltek legcsillogóbb, de egyuttal legerősebb fegyverét a mezőgazdasági érdekek istápolására vonatkozó ígéreték és tervezetek képezték. Hiába

Pontos szétküldés.

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V., Alkotmány-u. 31.
PERTIK ÖJTŐ professzor felügyelete alatt készülnek.

Lépfene ellen

• birkák, lovak, szarvasmarhák részére.
Hónapokig eltartható hatásosan.
Biztos védelem. Kötő fecskeendők.
Egyszerű könnyű kezelés.

Részletes tájékoztató, használati utasítás kívánatra bárkinek.

Olcsó árak.

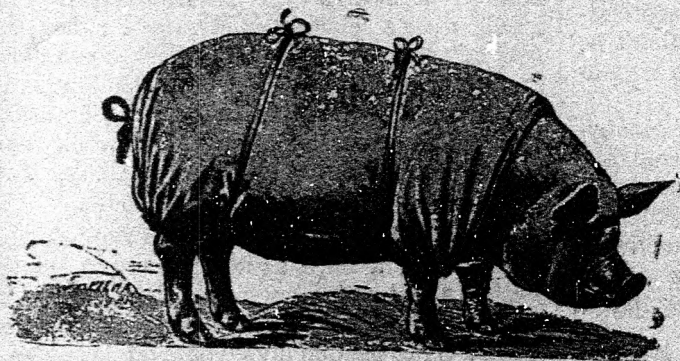
szállítja a Jenner-Pasteur-intézet következő ojtóanyagait, melyek a tudomány legújabb vívmányainak alkalmazásával elsőrendű szakerók által

Rapid szerum:

orbáncos fertőzésnek kitett sertéseket 1—2 óra alatt biztosan megmenti a veszélytől.

Tartós ojtás:

Védőojtások a sertéseket biztosan mentesíti az orbánc ellen egy teljes esztendeig, az ojtás után káros utóhatás nélkül, a sertések nem fogynak le.

nuhogták a merkantilis papirbaglyok az egyoldalúság, az osztályharcz vádját, hiába hangoztatták az összes közgazdasági tényezők harmóniájának már-már elkoptatott frázisait, a választási szózatok zenekarából vezérhangképen mindenütt a mezőgazdaság érdekeinek nagyobb mértékű felkarolása zengett ki. Ennek a jegyében folyt le a választási küzdelem javarésze, jeléül annak, hogy valóban elérkezett már a legutolsó órája a segítségnek, amit már évek óta lankadatlan kitartással sürgetünk.

Végre tehát elérkezett az aratás ideje. A vetés, amelyet évtizedek előtt a termékeny talajban elhelyeztünk s amelyet rossz viszonyok között a legnagyobb odaadással ápoltunk, ellenségeitől védelmeztünk, erőteljes fejlődésnek indult. A mezőgazdasági érdekek védelme a szerény társadalmi térről immár áttérrelődik a törvényhozás termébe azokkal a képviselőkkel, akik elsősorban a mezőgazdasági érdekek istápolását tüzték feladatukul. De nagyobb eredmény ennél még az is, hogy a közvéleményben teljes tért foglalt az a törekvés, hogy ne csak a kifejezett agráriusok, hanem minden képviselő kivétel nélkül a mezőgazdasági érdekeket szolgálja, mert a mezőgazdaság boldogulása képezi nemzeti boldogulásunk alapját. Ez az a gyökér melyen át a nemzeti erő, mint a nemzeti élet minden megnyilvánulásának tápláléka a nemzeti szervezetbe jutnak. A nemzet egy terebélyes fát képez, melynek gyökere, törzse, gallyai, levele és virágai vannak. Egyenként vagy összeségében eltávolíthatjuk bár a leveleket, gallyakat, sőt kidönthetjük törzsét is, ha a gyökér épnek marad, a fa még mindig életképes, kihajt, mert az anyaföldben elterjedt gyökerek táplálni képesek.

A nemzeti élet fájának gyökerét, legbiztosabb alapját a mezőgazdaság képezi, mely a nemzeti javak legnagyobb részét termeli, mely a nemzet testének legtöbb tagját táplálja, mely a honvédelem legszamosabb és legjobb erőt adja. Ezt a biztos alapot kell fentartani, erősíteni, elsősorban, mert ebből képes kihajtani a nemzeti élet megnyilvánulásának minden szerve, hogy ezek a nemzeti jólét és nagyság gyümölcsét megérleljék.

Magyarország holnap lép az urnák elé. Talán több, talán kevesebb olyan képviselő kerül a választások esélye folytán az országába, akik lelkes és föltétlen hívei a mezőgazdaság felvirágoztatásának; de nem határoz egy cseppet sem, hogy számbelileg ezek mennyien lesznek, mert a mezőgazdaság súlyos bajain való segítségnek eszméje általános és ez jóformán minden képviselő-jelöltet áthatott úgy, hogy immár a választások számadását a legjobb reménnyel várhatjuk.

Sz. Z.

GAZDASÁGI NÖVÉNYTAN.

Rovatvezető: Mezey Gyula.

Rothad az alma.

R. J. ur Mezős-Ladányról a következő kérdést intézte hozzánk:

„Gyümölcsösomben több almának az összes termése, mint a mellékelt almák mutatják, a fán megrohadt. Kérném a Köztelek-ben szives válaszukat, hogy mi okozta a rothadást, és hogy milyen módon védekezhetnék ellene? Megjegyzem, hogy a gyümölcsöt július hóban jég verte.”

R. J. ur 3 drb almát küldött be. Kettő össze van már egészen aszva, s bőrüket sárgásszínű penészesomók lepik be. Körülbelül olyan e két gyümölcs, mint ahogy a 230. ábrában le van rajzolva.

A 3-ik alma java rothadásban van; bőre és leveles husa barna. A bőrön mely alig vetett némi ránczot, még élénkebben tűnnek szembe a sárgásszínű penészesomók, olyanformán, mint ezt a 231. ábrában látjuk.*

A sárgás penészesomók egy gombának, a *Monilia fructigena*-nak, melyet régebben *Torula fructigena*-nak neveztek, sejtjeiből állanak. E sejtek nagyszámban vannak egy-egy penészesomóban s a gomba szaporítására szolgálnak. De a gomba benn van az alma husában is, a melyet keresztül-kasul hálóz át szabad szemmel nem, csakis göcsővel látható szálaival.

Az almák rothadását és későbbi összeszáradását ez a *Monilia gomba* okozza.

Az ilyen penészes, moniliás gyümölcs nagyon közönséges valami.

Nézzünk csak körül a gyümölcskertben, nézzünk a fákra és a fák alá.

Alig van olyan nagyobb gyümölcsöskert, hogy ne találjunk egy fán, mint a fák alatt rothadó gyümölcsöt, amelyekben épenolyan sárgás penészesomók ne volnának láthatók, mint a minők a 231. ábrán tűnnek szemünkbe. Még pedig nemcsak almákat látunk ilyenformán rothadni, hanem körtét, szilvát, őszi barackot egyaránt.

A fán lógó gyümölcsök némelyikén csak egy-egy kisebb-nagyobb, kerekded, rothadó, barna foltot veszünk észre, amelyen a penészesomók igen sokszor körkörös helyezkednek el; a gyümölcs többi része még teljesen egészségesnek látszik. Ha az ilyen foltos gyümölcsöt rendszeren nap-nap után vizsgáljuk, azt vesszük észre, hogy a rothadó folt napról-napra terjed s végre áthatja az egész gyümölcsöt.

Sok gyümölcs már a rothadás kezdetén lehull a fáról, sok csak későbbben a rothadás előrehaladottabb szakában; sok pedig ott marad a fán esingve, összeránczosodik, összeaszik. Az ilyen összeaszott gyümölcsöt nem szedi azután le a beköszöntött hideg se, ott csufítja gyümölcsfáinkat egész télen át, sőt még a következő tavasszal is.

Nézzük csak meg a cseresznye-, meggy- és kajsziarackfáinkat, amelyek gyümölcsét már rég elfogyasztottuk! Nem kell valami nagyon kutatnunk és úgy a cseresznye mind a meggy, valamint a kajszi koronáiban ráakadunk egy-egy összeaszott gyümölcsre, melynek ránczos bőrét olyanforma penészesomók ütötték ki, mint a minőt az almán bemutatunk.

Tehát a *Moniliapenész*, amint megmondtam is, nagyon közönséges jelenség, nálunk is, más gyümölcsstermő országokban is és megtámad majdnem minden gyümölcsöt.

A szakferfiak legtöbbje abban a véleményben van, hogy valamennyi gyümölcsünkön egy *Monilia*-faj, a *Monilia fructigena* okozza a választ penészes rothadást. Ezzel ellentétben vannak szakferfiak, kik abban a véleményben vannak, hogy a *Monilia fructigena* az almát, körtét, szilvát és a barackot rothasztja, a

* Mindkét ábra Dr. Sorauer: „Schutz der Obstbäume gegen Krankheiten“ című munkájából van véve.

cseresznye és a meggy rothadásának azonban egy másik *Monilia*-faj, a *Monilia cinerea* az okozója.

A cseresznyén és a meggyen a penészesomók gyengébbek és nem sárgás, hanem inkább szürke színűek.

Nagyon sokszor tapasztalhatjuk azt is, hogy a gyümölcs — különösen az alma és körte — lehull a fáról idő előtt, de a rothadás minden nyoma nélkül. A fa alatt azután ha a gyümölcsöt nem szedtük fel — megtámadja a rothadás és itt a földön, különösen nedves időben, csakhamar éppen olyan moniliás lesz, mint az a gyümölcs, amelyik már a fán kezdett rothadni.

Az elmondottak után azt kellene hinnünk, hogy a *Moniliagomba* gyümölcseinknek nagyon veszélyes parazita gombája. Pedig nem az. Régi tapasztalatok és a mindennapi élet tapasztalatai is azt tanúsítják, hogy a *Moniliagomba* csakis az olyan gyümölcsbe hatol be s kezdi azt rothasztani, amely már valaminő módon megsérült vagy amelynek héja valaminő módon meggyengült.

Igy ha a gyümölcsöt valami rovar támadta meg, vagy ha azt a madár (veréb, seregély, rigó) kezdte ki; ha megverte a jég, vagy összeütötte a szél. Ilyenkor a sebbe behatol a *Monilia* szaporító sejtjeinek (konidiumainak) csirája s a csirából kifejlődött szülas teste (u. n. miceliuma) a gombának áthalozza s ezzel rothasztja a gyümölcsöt, amelynek felületén megjelennek a sárgás vagy szürke penészesomók, mik megint nem mások, mint a gomba szaporító testecskéinek (konidiumainak) tömegei.

R. J. ur is, a moniliás alma beküldője azt írja, hogy almáját július hóban a jég verte. A jégverés nyomai, mint fekete foltok, meg is látszottak az almákon akkor is, mikor hozzám kerültek.

Ebből az következne, hogy a baj valódi oka a jégverés. A jég megsértette, megpuhította az alma bőrét, melyen azután a *Moniliagomba* csirája, mely az ép, egészséges bőrön át nem képes behatolni az almába, szabad utat nyert s megkezdte csunya, rothasztó munkáját.

Csak hogy ha a beküldött almákat jobban szemügyre vesszük, azt találjuk, hogy az almák héján a jégütődéseken kívül egyéb sérülések, kerekded nyílások is vannak. Kettémetszve a 3 almát, látni lehetett, hogy a héjukon található kerekded nyílás egy az alma husán áthatoló csatornába vezet.

Nem kell valami nagy elmélkedés hozzá, hogy a három átvágott alma képéből kitalálhassuk, hogy mind a három alma „férges” volt. Ezt a férgességet egy pillének, az *almamoly*nak a hernyója okozta.

Tehát a *Monilia gombának* nemcsak a jégverés nyithatott utat, hanem utat nyitottak az almamoly hernyói is, miért bizvást kimondhatjuk, hogy R. J. almáinak rothadását elsősorban a jég s az almamoly okozta.

Az *almamoly* (latin neve *Carpocapsa pomonella*) kicsiny szürke pille, mely először a nyár elején repdes. Petéit lerakja az apró zöld almára, a petéből kibújik a kicsiny hernyó, mely berágja magát az almába a csutkán át egészen a magvakig. Mig a hernyó kicsiny, addig fehér, ha megnőtt, akkor husszínű. A merre ez a hernyó jár, megtaláljuk ürülékét, mint szennyesbarna morzsát. Ez az ürülék főleg a csutkán belül — a hernyó legkedvesebb helyén — gyűlemlik meg s elárulja a kártevőt akkor is, ha már nincs bent az almában. Sokszor a hernyó, ha ürülékének nincs elég helye, külön csatornát rág arra a célra, hogy ezen át ürülékét kitolja; ilyenkor az alma héján kerek nyílást (a csatorna kivezető nyílását) találunk, amelynek tájékán az ürülék felhalmozódik.

Az így megtámadott alma rendszeren idő előtt lehull, a mire azután a hernyó kimászik belőle s felmászik megint a fára: vagy, hogy új almába rágja be magát, vagy hogy a fakéregnek repedéseiben nyugvóhelyet keressen. De ha a megtámadott alma még a fán rothadni

kezd, akkor a hernyó mindjárt elhagyja s ujjabb áldozatot szemel ki magának.

Ha a hernyó teljes nagyságát elérte, a fa kérgének repedéseiben meghuzódik, áttelel tavasszal bábbá s a nyár elején pillangóvá lesz.

Ez röviden az almamoly fejlődésének menete, de meg kell még említenem, hogy az ujjabb megfigyelések szerint a kártevőnek két generációja is kifejlődhetik.

A 232. ábrán egy férges almát mutatok be. Láthatjuk a hernyót, csatornáját s a csutkán belül a meggyülemlett ürülékét. *)

Az almamoly nemesak az almát támadja meg, hanem a körtét is. A férges körte épp úgy, mint a férges alma rendesen időelőtt lehullt a azután legtöbbször a *Moniliagomba* megrohasztja; vagy pedig rothadásnak indul már a fán s amikor megesik az is, hogy a később összeaszó moniliás körte és alma csüngve marad még télen át is, ami különben mindenféle moniliás gyümölcsessel megszokott történni.

Magyar-Ováron az idén igen sok körte és alma hullt le időelőtt a fákról s indul rothadásnak; de emellett már a fán is rothad e két gyümölcs. A Dunántul más helyén is hasonló a panasz. Ez mind az almamoly műve, melynek azután nyomában jár a *Moniliarothadás*.

Elmondva ezeket, nyilvánvaló az, hogy ha mi az alma rothadása ellen akarunk védekezni, akkor elsősorban a gyümölcsöt a sebzéstől kelt megóvnunk. A jégverés, a szélütődés ellen nem védekezhetünk, de védekezhetünk némileg a madarak s méginkább a rovarok támadása ellen.

Többféle rovar sebezheti meg az almát s ezzel alkalmat adhat a *Moniliarothadásra*. Aminő a rovar, aszerint kell ellene védekezni.

Mivel a kérdéstevő almáit az almamoly támadta meg s mivel nincs az országnak az a része, amelyben egyes években ez a rovar igen nagy károkat ne tenne, én csak az almamolyt illető védekezésről mondom el röviden a leg-szükségesebbeket.

Első teendők legyen a férges alma gyakori összeszedése.

Ne hagyjuk a lehullott gyümölcsöt soká heverni a fák alatt, mert amint az leesett, a hernyó nemsokára otthagya, felmászik a fára, hogy másik gyümölcsöt furjon meg vagy hogy — ha már a hernyó teijesen megnőtt — a kérgben buvóhelyet keressen, ahol majd idővel bábbá alakul át.

A lehullott gyümölcsöt naponta legalább egyszer össze szedni és felhasználni. Nagyon jó, ha e munka előtt gyengén megrázzuk a fát, hogy a férgesse előbb lehulljon.

Tisztogassuk le a fárol az elhalt kéregrészeket, hogy a hernyó mennél kevesebb buvóhelyet találjon; de viszont készítsünk magunk a fákon mesterséges buvóhelyeket, a honnét a hernyókat — és esetleg a bábokat — összefogdossuk és megsemmisítjük.

Legegyszerűbb buvóhelyeket szénakötelekkel készítünk. Kössünk szénakötelet a fák derekára és vastagabb ágaira már júliusban. Ezekbe és ezek alá sok hernyó bujik. A köteleket időnként megvizsgáljuk és hernyóستól elégetjük, mire új köteleket erősítünk a fára. Ezt a munkát ujtsuk meg mindaddig legalább, míg a gyümölcszűretet megtartottuk. De jó lesz egynehány szénakötelet télire felkötni.

Ugyancsak megsemmisítünk egy pár hernyót azzal is, ha a száraz kérgétől megtisztított fákát ószszel bemeszeljük, minek egyéb okokból is nagyon jó hatása van a fára.

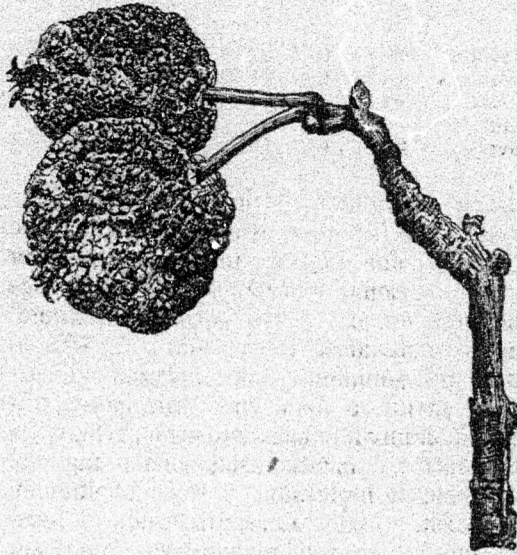
Ezekkel az irtásmódokkal sok hernyót megsemmisítünk, de munkáknak csak akkor lesz teljes sikere, ha példánkat s szomszédok is utánozzák, mert ha a szomszéd nem pusztítja a hernyókat, az ott kikelt pille átlatogat a mi gyümölcsösünkbe is majd és kárt tesz.

Hogy meggátoljuk azt, hogy a bárhon-

*) Ez az ábra *Taschenberg*: „Schutz der Obstbäume gegen feindliche Tiere“ című munkájából van véve.

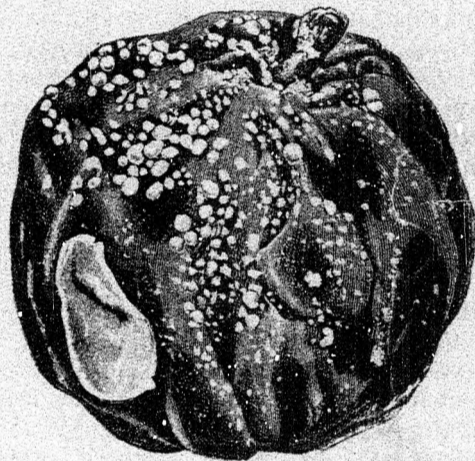
nét jövő pille almáinkra vagy körtéinkre petéit lerakja, e czélből is tehetünk valamit.

Igy a tapasztalatok szerint, ha az alma vagy körte elvirágzása után a fára naftalinnal átitatott papirdarabokat aggatunk, a pillék fájkat nagyrészt elkerülik.

230. ábra. Két összeaszott „moniliás alma“.

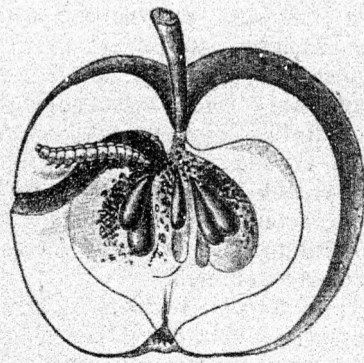
A pillék szívesen rámennek a felhígított almakocsonyára (gelée-re), miért is a fára a nyár elejére szélesszáju üvegeket aggatnak fel, a melyeket félig megtöltenek almakocsonya lével. Egy liter vízben körülbelül 4, jól megmerített kávéskanálnyi almakocsonyát keverünk el. A pilléket oda csalogatja az édes lé s abba belefutadnak.

231. ábra. Rothadó „moniliás alma“.

A lé kitevést természetesen többször meg kell ismételni, számítva a pille esetleges második generációjára is.

Ugyancsak az infekció meggátolására alkalmazzuk a *schweinfurteri zöldet*, ezt az arzéntartalmú mérges festéket is, melynek nagyon

232. ábra. Férges alma, az almamoly hernyójával.

hig oldatával (100 liter vízre 30—40 gr.-ot számítva, az almáit többször bepermetezik. Először mindjárt a virágszirmok lehullása után; rá két-három hétre másodszor, és esős időjárásnál később esetleg harmadszor is. Nemcsak a kicsiny zöld gyümölcsöt, hanem a leveleket

is be kell permetezni, mert néha az almamoly petéit levelekre is lerakja, honnét a petéből kikelt hernyó azután a gyümölcsöt felkeresi.

Mivel, mint soraimból kiviláglik, a *Monilia* penész csak a valami módon megsérült gyümölcsöt támadja és rothasztja meg, az a kérdés már most, vajjon helyesen járunk-e el akkor, ha a *Monilia*-val mit sem törődve, egyedül arra törekszünk, hogy almánkat és körtéinket a különböző sérülésektől tőlünk telhetőleg megóvjuk?

Szerintem ez nem volna helyes dolog, nekünk arra is kell törekednünk, hogy a *Monilia* penészt is, a mennyire ez lehetséges, megsemmisítsük.

Bármint küzdünk is, azt sohasem érjük el, hogy fánkban egyik-másik gyümölcs meg ne sérüljön. Ha a *Monilia* penész nem lenne, kedvező időjárásnál a zöld gyümölcs sebe a legtöbbször szépen behegedne. A mint azonban a *Monilia* utat talál a gyümölcsbe, megkezdí rothasztó munkáját s a gyümölcsöt tönkreteszi.

Természetesen nem áll hatalmukban az, hogy a *Monilia* penészt egészen kiirthassuk. De viszont az is természetes, hogy mennél inkább elhagyjuk szaporodni, mennél kevesebbet törődünk vele, annál nagyobb mérvű rothadásra, annál nagyobb kárra számíthatunk.

Ha a lehullott gyümölcsöt azonnal felszedjük és elhasználjuk, ezzel egyszerűen meggátoljuk a *Monilia* kifejlődését is.

De az, hogy a lehullott gyümölcsöt mindjárt felszedjük a fa alól, még nem minden, a mit tennünk kell. Magát a fákát is át kell többször vizsgálnunk s ha azt látjuk, hogy a fán valamely gyümölcs rothadni kezd, szedjük azt is le mindjárt.

Különösen az almafán nagyon gyakori jelenség az, hogy két gyümölcs szorosán egymás mellett nőtt. Ahol a két gyümölcs egymással érintkezik, ott a gyümölcs héját nem éri a napvilág, nem járja eléggé a levegő s eső után az ilyen helyen megrekedhet a víz. Ilyen körülmények között a gyümölcs héja meggyengül az érintkező helyen.

Ha már most az egymás mellett nőtt, egymást érintő gyümölcs közül az egyik megsérült s erre *moniliás* lett, tönkre fog menni a másik is, dacára annak, hogy az utóbbi semmiféle sérülést nem szenvedett.

A sérült, moniliás gyümölcs lassanként ugyanis egészen elrothad, amikor is a másik sérületlen gyümölcsnek a rothadathoz illeszkedő, elgyengült héjrészén át a *Monilia* gomba szálas teste egyszerűen behatol.

Czikkem első részében megírtam, hogy gyümölcsfánkban télen át is látni összeaszott *moniliás* gyümölcsöt. Az ilyeneket túrni nem szabad. Azért, különösen a lombhullás után vizsgálgassuk át gondosan fánkát s ha *moniliás* gyümölcsre akadunk — a csupasz fákon nem igen kerülhetik el ezek figyelmüket — szedessük azt le és égessük el.

Mezey Gyula.

TAKARMÁNYOZÁS.

Rovatvezető: Cselkó István.

A rozs mint abraktarmány.

A rozs takarmányozási értékéről a legtöbb tankönyvben azt találjuk, hogy a rozs csak másodsorban ajánható takarmányképen s távolról sem egyenértékű a zabbal és az árpával. Sokan a rozs etetésétől egyenesen óvnak bennünket, felhozva, hogy agytódulásokat és kólikát idéz elő. Minthogy ezen leginkább a régibb irodalomból származó adatok nem támaszkodnak pontos vizsgálatokra, *Knieriem* tanár és munkatársai a peterhofi kísérleti telepen ezen kérdés jelentőségére való tekintettel különböző hasznos háziállattal rozsetetési kísérleteket végeztek. *) Mielőtt eredményeiket

*) Landw. Jahrbücher 1900.

áttekintenek, nézzük át a rozs összetételét Pott szerint:

Száraz- anyag	N × 6.25 zsir	Nyers rost	Nyers vonatanyag	N. mentes Hamu
80.6—81.5	7.9—17.4	0.9—2.8	1.1—6.7	62.5—72.4
Atlag:	85.7	11.4	1.7	3.0
			67.8	1.8

Ezen összetételből kitűnik, hogy a rozs zsirban igen szegény s mint a későbbiekből látni fogjuk, ezen kevés zsir is igen rosszul emészthető meg. Épen ezen csekély emészthető zsirtartalom a közlendő eredmények szerint főoka annak, hogy a rozs sohasem fog az állatok takarmányozásában oly szerepet játszhatni, mint a zab és hogy eredményesen csak akkor etethető, ha az alaptakarmány már magában gazdag zsirban, vagy ha olajpogácsa hozzáadása által elegendő zsirról gondoskodunk.

A tehenekkel végzett kísérleteiben Knieriem a rozsdara és a zabdara etetését kívánta összehasonlítani. Két, tejhozam és tejelési szakra nézve meglehetősen egyenlő tehenet választott. Az alaptakarmány valamennyi kísérletben 15 font*) lóhereszénából, 12 font szalmából és 2 font kókuszpogácsából állott, míg abraktakarmány 6 font rozsdara, illetőleg ugyanannyi zabdara volt. Mindegyik tehenel 5—5 napos előetetés betartása mellett három 10 napos kísérleti szakaszt végeztek, ezeket olyképen besorozva, hogy az I. tehen az 1. és 3. szakaszban kapta a zabdarát és a 2. szakaszban a rozsdarát, míg a II. tehen az 1. és 3. szakaszban rozsdarát, a 2-ban zabdarát evett. Ily módon a tehenek egyéniségének hatása a kísérleti eredményekre meglehetősen ki volt küszöbölve. Naponta 5-ször lett etetve s nagyobb mennyiségű takarmány nem maradt vissza. A zab-, illetőleg a rozsdara három 2 fontos adagban lett adagolva kevés vízzel péppé kavarva. A teheneket naponta háromszor fejték és a tej mennyiségét, annak zsir- és száraz-anyagtartalmát s fajsúlyát naponta meghatározták.

Az ily módon nyert kísérleti adatokból kitűnt, hogy mindkét tehenel vagyis egy a zabnak rozsszal, mint a rozsnak zabbal való helyettesítésénél a rozs etetések a tej mennyisége valamivel nagyobb volt ugyan, mint a zab etetések, de a tejben foglalt összes zsir a zab etetések több volt, vagyis ez utóbbi esetben a tej zsirdusabb volt. A tej napi mennyisége (kb. 7500 gr.) a rozs etetések 5, illetőleg 2.44%-al volt nagyobb, ellenben a tejjel naponta kiválasztott zsir (kb. 230 gr.) 4%-al volt kisebb, mint a zab etetések.

A tehenek egészségi állapota a kísérletek alatt kifogástalan volt, miből az elmondottak alapján kitűnik, hogy a rozs tehenekkel zab helyett jó eredménnyel etethető, különösen akkor, ha a takarmányban olajpogácsa is foglaltatik. Az egyes kísérleti szakaszokban előállított vajak izre és összállásra nézve nem tértek el egymástól, pedig rendszerint azt állítjuk, hogy a rozs szilárd, a zab puha vaját termel; valószínű, hogy az alaptakarmány részét képező kókuszpogácsa gyengítette a rozs és a zab ez irányú hatását. Feltűnő volt, hogy a zabvaj mindig sárgább volt a rozsvajnál.

Juhval is kipróbálta Knieriem a rozs etethetőségét, összehasonlítva ezt a zabéval. Kísérleti állatul egy kos szolgált, melyen négy kísérletet végeztek. Az 1. kísérletben 300 gramm zabot és 700 gr. szénaszecskát, a 2-ban 700 gr. zabot és 300 gr. szénaszecskát, a 3-ban 300 gr. rozst és 700 gr. szénaszecskát és végül a 4-ben 700 gr. rozst és 300 gr. szénaszecskát kapott az állat. Mindegyik kísérletben a szárazanyag, nyers protein, nyers zsir, nyers rost, nitrogénmentes vonatanyag és hamu emészthetőségét állapították meg a felhasználási kísérleteknél szokásos módszerekkel. Ezen az 1. és 2., illetőleg a 3. és 4. kísérletben megállapított emészthetési együtthatókból számítás útján lehetett meghatározni a zab, a rozs,

*) 1 font a közleményben 409.5 grammal veendő egyenlőnek.

továbbá a széna alkatrészeinek emészthetőségét százalékban, zab, illetőleg rozs egyidejű etetése esetén. Tekintsük át a megállapított emészthetési együtthatókat, összehasonlítva azokat a Kühn által megállapított átlagos együtthatókkal, melyeket zárjelbe foglalva közlök:

	Széna zabbal etelve	Széna rozsszal etelve	Zab	Rozs
Nyers protein	68.83 (57)	44.22	81.61 (77)	68.0
Nyers zsir	64.08 (53)	67.75	93.72 (82)	30.83
Nyers rost	44.22 (60)	41.08	71.98 (17)	7.0
N. mentes vonatanyag	48.43 (64)	58.72	82.35 (74)	77.2
Hamu	41.57	—	45.79	—

Ezen adatokból kitűnik, hogy a széna alkatrészei zab etetése esetén az átlagosnál jóval jobban emészthettek, míg rozs etetések különösen a széna fehérjének emészthetősége is rosszabodott, lényegesen t. i. 10%-al, csupán a nitrogénmentes vonatanyagok emészthetősége javult, a mi a rozs nitrogénmentes anyagának könnyű emészthetőségét bizonyítja. A zab alkatrészei az átlagosnál sokkal nagyobb emészthetőséget mutatnak, a rozsnál ellenben feltűnő a zsir csekély emészthetősége. A rozsszir kis emészthetősége magyarázza meg azt, hogy főként rozskenyérről táplálkozó munkásoknak nagy a zsirszükséglete. A juhkísérletekből kitűnt az is, hogy a zab mennyiségének 300 gr.-ról 700 grammra való fokozása valamennyi tápanyag emészthetőségét nagyobbitotta, míg a rozs ugyanily növelésénél csupán a fehérjék és a nitrogénmentes anyagok emészthetősége nagyobbitott, míg a zsiré és nyers rosté már erősen csökkent.

Megjegyzendő, hogy Hagemann tanár tehcnél is azt találta, hogy oly esetben, mikor egyugyanazon alaptakarmány mellett rozst alkalmazott abraktakarmány gyanánt, a takarmányadagban a zsir, fehérje és nyers rost emészthetősége kisebb, a nitrogénmentes vonatanyagoké pedig nagyobb volt, mint más erőtakarmány (gyapotmagpogácsa, mákpogácsa, buzakorpa, kukoricza) alkalmazása mellett, egyedül a malátacsira etetésekor lett a takarmányadag zsirjából még kevesebb emészthető, mint a rozs etetésekor, mi gyakorlati szempontból fontos. Hagemann tanár egyébként ajánlja, hogy tehenekkel huzamosabb időn át 4—5 kg. rozsnál többet ne etessünk.

Sertésekkel is végzett kísérleteket Knieriem, melyeknél összehasonlító takarmányul az árpát választotta. Négy malacot vett s azokat 1230 gramm friss tejjel és 300 gr. rozsszal, illetőleg 300 gr. árpával etette. A rozsmalacok (1 és 2) eleintén jobban hiztak, mint az árpamalacok, de már két hét múlva nem akarták a rozst megenni, erős szulysaporodásuk daczára megbetegedtek és fülük hátoldalán sajátságos barna foltok keletkeztek. Ez okból a rozs etetését abba kellett hagyni, a malacok árpát kaptak, mire ismét magukhoz tértek. A két árpamalacozal (3 és 4) csaknem 11 heti árpaetetés után rozsetvésre tértek át; eleintén ezek is szívesen ették a rozst, de szulysaporodásuk lassanként az árpával etetett (1 és 2) malacokéhoz képest visszamaradt, kb. 7 heti etetés után a rozs nagy részét visszahagyták, úgy, hogy az árpaetetéshez kellett itt is visszatérni. Az elmondottakból kitűnik, hogy rozs egymagában sertésekkel hosszabb időn át nem etethető, a jövedelmezőség szempontjából pedig, a rozs és árpa egyenlő ára mellett, az árpa etetése mutatkoztott gazdaságosabbnak.

A peterhofi telepen lovakkal is kísérleteztek, annak megvizsgálása céljából, mennyiben helyettesíthető a zab rozsszal, melyet lovak etetésére általánosságban alkalmatlannak tartanak. Már igen sok kísérletet végeztek arra nézve, hogy mily abraktakarmánnyal lehetne a zabot helyettesíteni s az eredmény mindig az volt, hogy mindenütt, hol a lovaknak gyors menetben kell erőt kifejteniök, a mi éghajlatunkban a zab a legjobb, mással nem helyettesíthető abraktakarmány. Ellenben jól lehetett

a zabot kukoricával vagy árpával helyettesíteni ott, ahol a lovaktól nem lesz nagy gyorsaság megkívánva, p. o. omnibusz, vagy munkalovaknál. A párisi omnibusztársaság, mióta a zab egy részét kukoricával helyettesíti, lovaként és évenként 48 frankot takarít meg s ugyanily eredményeket ért el több gazda is. A kukoricza bizonyára azért a legjobb helyettesítője a zabnak, mert zsirtartalmuk igen közel áll egymáshoz, sőt a kukoriczé a nagyobb. Átlag a kukoricza 6.4% zsirt tartalmaz, miből kb. 85% emészthető, míg a zab átlagos zsirtartalma 5.7%. El nem hallgatható, hogy némely helyen pl. a francia és az olasz hadseregben azt tapasztalták, hogy a kukoricza etetése csökkenti a ló munkaképességét és erős izzadást okoz. Már Amerikában a hadseregben jobb eredményeket értek el s úgy látszik, hogy a ló emészthetősége a kukoriczaevést megszokják. A kik a kukoriczaetést megkísérelték, majdnem mindnyájan annak azon jó oldalát tapasztalták, hogy a testállomány javult, a szőrözlet fényes lett és a paták erősen növekedtek. Szükségesnek mutatkozott, hogy a lovak csak két órával az etetés után igyanak.

A rozsszal végzendő kísérletekre két oly lovat (P és K) választottak, melyek már éveken át végeztek együttesen mezei munkákat s egymással vérmérsék, munkaképesség, testállomány és takarmánykihasználási képesség tekintetében meglehetősen megegyeztek. Az egyik ló egyenlő szalastakarmány és egyenlő munka mellett rozst, a másik a zabot kapott, később aztán felcserélték a takarmányt, a kísérlet tehát mindegyik lovon 2 átmeneti és 2 főszakaszra oszlott. A napi adag 8190 gr. lóhereszéna és 4914 gr. zab, illetőleg rozs volt. A lovakat reggel, mielőtt munkára mentek és este, mikor a munkából visszatértek, mázsálták. A szemes takarmányokat 4 órával etetés előtt lemérték és 1 liter forró vízben feláztatták.

Mindegyik főszakasz végén 2 napon át, melyeken a lovakat természetesen munkára nem használták, a bélsarat gyűjtötték, hogy a takarmány kihasználását megállapíthassák. Ily módon mindegyik lovon a zab és a rozs kihasználása lett meghatározva. A megállapított emészthetési együtthatók középértékei a következők:

	Száraz- anyag	Nyers protein	Nyers zsir	Nyers rost	Nmentes vonat- anyag
Zabetetésnél	51.46	62.80	59.81	35.60	60.26
Rozsetetésnél	52.24	55.84	8.89	31.23	66.11
Különbözet	+0.78	-6.96	-50.92	-4.37	+5.85

Látjuk, hogy lovaknál is ugyanaz volt az eredmény, mint teheneknél és juhoknál. Lovaknál is különösen kevés a felszívódott rozsszir, mi annál hátrányosabb, mert a lovak a szalastakarmányok zsirját is igen rosszul használják ki és épen ezért játszik a talán a legkönnyebben emészthető növényi zsirokat tartalmazó zab lovak etetésében oly fontos szerepet.

Ezen lókísérletekből még egy érdekes következtetést lehetett vonni, ha a testsúlyváltozásokat vették figyelembe. A négy kísérleti szakaszból számított középérték szerint K. ló sulya reggel 389.41 kg., P-é 389.55 kg. volt, a lovak tehát egyenlő sulyuak s épen ezért feltűnő, hogy a zabbal etetett ló mindig 2—4 kg.-al nagyobb átlagos élősulyval bírt, mint a rozsszal etetett. A munkaidő alatti sulyvesztés is érdekesen világítja meg a két takarmány közti különbséget. A zabbal etetett ló napi sulyvesztése mindig kisebb volt, mint a rozsszal etetetté. Így p. o. K. ló a zabperiódus alatt 488 percnyi munkaidő mellett naponként 10.86 kg.-t veszített, az időegységre egyenlő sulyvesztéséget feltételezve a rozspériódus alatt 8.81 kg.-t kellett volna veszítenie a lónak, tényleg azonban 10.04 kg. volt sulyvesztés a rozstakarmányozás behatása alatt. Ellenben P. lónál, melynél rozsról zabra tértek át, a napi sulycsökkenés kisebbedett. Ezen eredmény bizonyítja, hogy oly helyeken, ahol valamely takarmány értékének megítélésére egyéb támpontok hiányza-

helyettesíteni
ország meg-
unkalovaknál.
ta a zab egy
lovanként és
eg s ugyanily
s. A kukorica
sitője a zab-
áll egymás-
bb. Átlag a
ből kb. 85%
zsirtartalma
mely helyen
seregben azt
tetése csök-
erős izzadást
regben jobb
ik, hogy a ló
megszokják.
ették, majd-
daiát tapaszt-
a szőrőzet
növekedtek.
lovak csak

kre két oly
már éveken
kakat s egy-
testállomány
tekintetében
ik ló egyenlő
nka mellett
ésőbb aztán
sérlet tehát
főszakasra
reszéna és
A lovakat
este, mikor
A szemes
t lementék

2 napon át,
n munkára
ék, hogy a
hassák. Ily
a rozs ki-
megállapított
ei a követ-

ers	Nmentes
rost	vonat-
	anyag
5.60	60.26
1.23	66.11

4.37 + 5.35

anaz volt az
knál. Lovak-
ott rozszsír,
ak a szálas-
használatuk
legkönnyeb-
tartalmazó
erepet.
érdekes kö-
súlyváltozá-
leti szakasz-
súlya reggel
lovak tehát
hő, hogy a
al nagyobb
szsal etetett.
s érdekesen
ti különbsé-
lyvesztésege
sal etetetté.
488 percnyi
kg-t veszi-
vesztéseget
8.81 kg-t
nyleg azon-
a rozstakar-
en P. lónál,
napi suly-
y bizonyítja,
karmány ér-
ok hiánya-

nak, a munkára használt ló napi súlyvesz-
tése is szolgálhat mértékül.

A tárgyalt lókísérletekből kitűnik, hogy a zab lovak etetésére jóval előnyösebb a rozsnál, de azért a ló a rozsból, melyet czélszerű etetés előtt beáztatni, — képes elég nagy mennyiségeket elbírni, csak hogy a lovakat a rozsetetéshez fokozatosan szoktatnunk kell egyidejűleg gondoskodva arról, hogy a takarmányban más zsirforrás (pl. kókuszpogácsa) legyen.

A teljesség kedvéért *Knieriem* és munkatársai csirkékkel is kísérleteztek. Három egyenlő koru és nagyságu csirkét anyagcsereszekrényekbe zárva rozs, árpa és zab keverékével etettek s ezen takarmánykeveréket fokozatosan úgy változtatták, hogy végül az I. csirke takarmánya kizárólag rozs, a II-é zab és a III-é árpa volt. 70 gramm volt a napi adag, melyet egyszerre kaptak az állatok. Az ürületek 10 napon át gyűjtettek. A háromféle takarmánnyal megállapított emésztési együtthatók a következők:

	Száraz- anyag	Nyers protein	Nyers zsir	Nyers rost	Nmentes vonat- anyag
I. csirke, rozs	76.96	70.72	16.59	2.4	87.8
II. csirke, zab	49.88	62.34	84.01	0.5	60.82
III. csirke, árpa	69.41	75.41	67.43	0.2	81.11

233. ábra. A tenyészakcsák elhelyezése a tenyésztési idő alatt.

Ezen emésztési együtthatók, melyek megmutatják, hogy a bevett takarmány hány százaléka lett megemésztve, az eddig tárgyalt eredményekkel teljesen összevág. A rozs zsirját a szárnyasok is igen rosszul emésztik, nitrogénmentes vonatanyagait ellenben nagyon jól. Felülően jól emésztik a csirkék az árpa fehérjét, mi megegyezik azon gyakorlati tapasztalattal, hogy az árpát szárnyasok számára a rozs és zabnál többre becsülik. A nyers rostot szárnyasok nem emésztik s ezen körülmény teszi érthetővé azt, hogy a nyersrozsban dus zabot a szárnyasok kevésbé jól emésztik, mint más állatok, a sok emészthetetlen cellulóze ugyanis csökkenti a többi anyag emészthetőségét.

Az elmondottakat röviden abban foglalhatjuk össze, hogy a rozst lehet takarmányképen alkalmazni, de nagy gondot kell fordítani, úgy a rozs előkészítésére, (áztatására, darálására), mint a takarmányadag többi részének megválasztására. Ezen nagy óvatosságot a rozsban foglalt kevés nyers rost és a rozszsír rossz emészthetősége teszi szükségessé. Így p. o. ott, ahol könnyen felszívható zsirra van szükség, mint fiatal állatoknál, lónál, ott a rozs vagy nem ajánlható abraktakarmány gyanánt, vagy csak oly alaptakarmánnyal együtt, melyben elegendő sok a könnyen emészthető zsir. A roz-

nak az egészségre egyenesen káros hatását csak kizárólag sertéseknel lehetett észlelni, miből valószínű, hogy azon rossz tapasztalatok, melyeket a gyakorlatban a rozs etetésénél szerettek, a rozsból előállított takarmányszettekben előforduló tisztatlanságokra, pl. anyarozsra, gszra stb. vezetendők vissza.

Dr. Zaitsek Arthur.

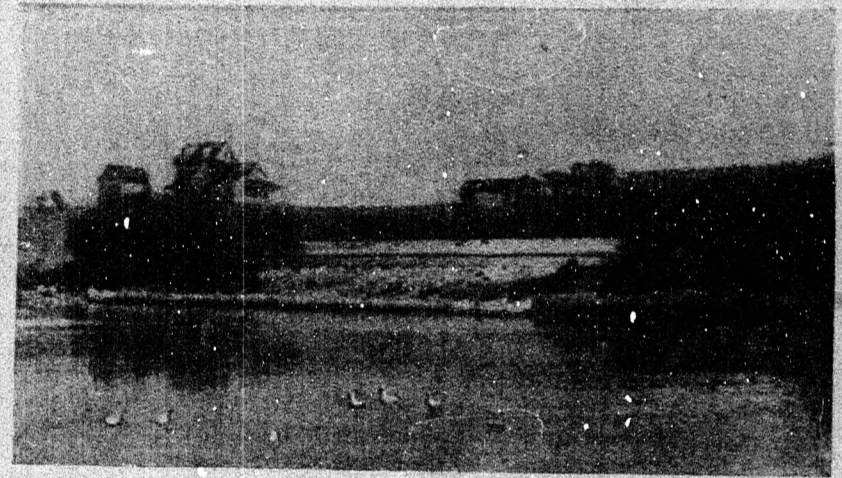
ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: Dr. Hutya Ferencz.

Szarvasmarhák esontlágylása.

A esontlágylás általános táplálkozási zavarok folytán kifejlődő megbetegedés, melynek folyamán a esontokból a mézsók felszívódnak, a esontok e miatt ellágyulnak és ily állapotban különböző módon elgörbülnek, sőt nem ritkán el is törnek.

Ma már ahhoz kétség nem fér, hogy a betegség keletkezésénél legnagyobb szerepe van a hiányos táplálkozásnak, nevezetesen a takarmány sóhiányának. E mellett hozzájárulnak kifejlődéséhez más az állatok tartására kedvezőtlen viszonyok is. Egyes szörványos

234. ábra. A kis kacsák elhelyezése az első 3 hó alatt, udvarok külön usztatóval.

megbetegedésektől eltekintve, a esontlágylás többnyire egyes vidékekhez var kötve és itt különösen a rosszabb termésű, száraz vagy ellenkezőleg nedves években jelentkezik, sőt gyakran csaknem járványszerű elterjedést is nyer. A savanyu füvek (*equisetum*, meum, *juncus*, *scirpus*, *carex* stb. félék) legelőin, *burgonya*, *korpa* stb. etetése után észlelhető leggyakrabban. Az ilyen vidékeken a talaj rendszerint ásványi részekben, főleg foszforsavban és mészből igen szegény, a talaj mivélésével sem pótolják mesterségesen ezen sóhiányt és ezért az itt fejlődő növényzet is kevesebb ásványosít fog tartalmazni. Melog, száraz években a felületen földrétegekben levő mézsók oltalmára nincs elegendő víz és így ezek nem szívódnak fel a növényzetbe. Tulnedves időben nőtt füvek fehérjékben és ásványi sókban szintén szegények, nehezebben is emészthetők, sőt nem ritkán emésztési zavarokat, hurutokat is okoznak.

Esontlágylásban leggyakrabban a tejelőtehenek betegednek meg, jóval ritkábban az igásokrók vagy a növendékállomány. A tehenek is a vemhesség és a tejelés időszakában a leg-hajlamosabbak reá és pedig minél bővebben tejelnek, annál erősebb a bántalom lefo-lyása, míg a tejelés csökkenésével a betegek állapota is javul. Ezen körülmény abban

leli magyarázatát, hogy a tejelés és vemhesség szakában több a sószükséglet, több só hagyja el a tehea szervezetét, mint amennyi pótoltatik. A szervezetben, nevezetesen a vérben és a szövetnedvekben beállott sóhiányt a test ilyenkor onnan pótolja, ahol ilyen sok nagyobb mennyiségben vannak felhalmozódva, t. i. a esontokból.

A már említett emésztési zavarok, gyomor-és bélhurut miatt, ha talán a takarmányösszetétele kielégítő is volna, belőle a felszívódás csak hiányosan történik. Innen van az, hogy romlott, penészes takarmányok is esontlágylás kifejlődésére vezethetnek.

Az istállók és az időjárás legfeljebb hajlamosabbá teszik a szarvasmarhát a betegség iránt, de mint a esontlágylás előidéző okai alig szerepeinek.

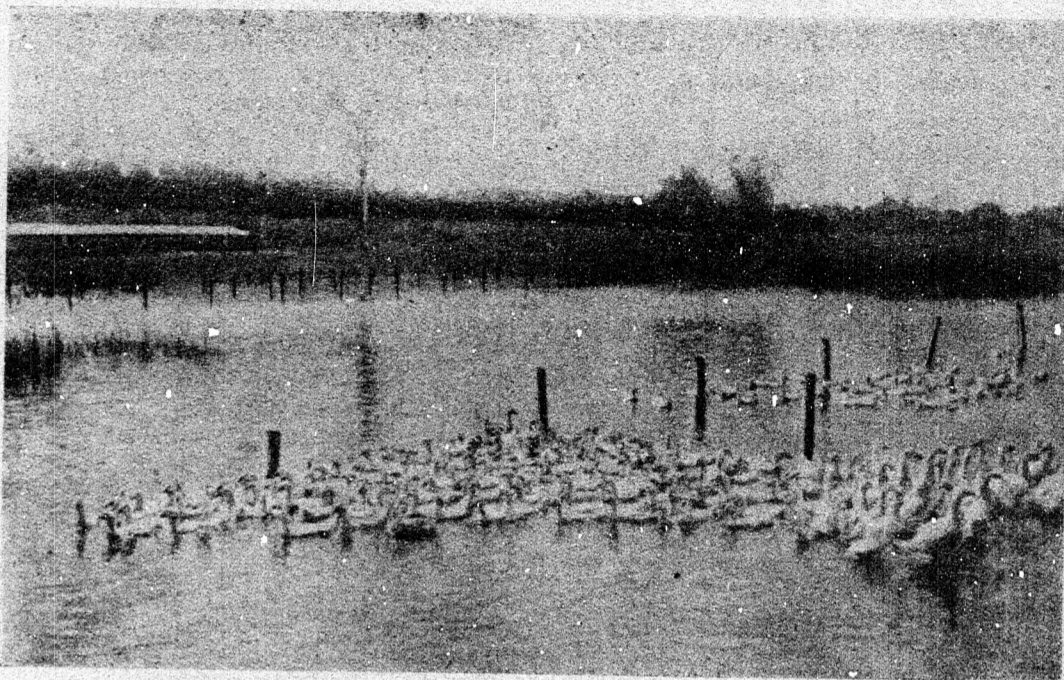
A esontlágylás alkalmával a esontokban belülről kifelé szívódnak fel és távolodnak el a vérkeringés útján a mézsók, kezdetben több vér ömlik a esontokba, a véredek tágulnak a esontállomány rovására, utóbb a esontsejtek zsirosan elfajulnak, a velőüreg tágul, minek következtében a esontok szilárdsága annyira csökken, hogy felkelés vagy lefekvés, általában megterhelhetés alkalmával könnyen meggörbülnek vagy el is törnek.

A esontlágylás jellemző tünetei csupán a bántalom későbbi szakában vehetők észre. Kezdetben elég gyakoriak az emésztési zavarok és ezzel kapcsolatban a nyalzkodási vágy. A marhák a jászlat, a falat, különös előszeretettel sós és meszes anyagokat, később még undorító anyagokat is nyalnak és vesznek fel. Étvágyuk romlottsága abban is nyilatkozik, hogy ezzel szemben az egészen jó minőségű takarmányt is megvetik. Közben lefogynak, szőrük borzalt, fénytelen.

Többnyire azonban a esontlágylás már csak előrehaladottabb szakában kerül észlelés alá, amikor a marhák feszesen, kötötten járnak, nehezen kelnek fel és nógatásra mozognak csak. Állásközben sokat változtatják a lábaikat, egyik-másikat gyakran felrántják, hátukat felpupositják, ürítés közben nagyokat nyögnek. Az óvatos lassu járás közben gyakran recsegés, ropogás hallható. A legkisebb behatásra, különösen felkelés, vagy lefekvés alkalmával, rándulások és törések jöhetnek létre. Leggyakoribbak a medenczetörések. Utóbb az állatok már egyáltalán nem képesek felkelni és teljesen lesóványodva elpusztulnak. Eddig azonban hónapok mulnak el, sőt közben, különösen jobb takarmányozás alkalmával javulás is észlelhető. A javulás lehet tartós; még elgörbült esontokkal is feljavulnak a marhák, ha esetleg más

vidékre vagy kedvezőbb viszonyok közé kerülnek. Gyakran a tejelés megszűntével áll be javulás, azonban a teljes gyógyulás ritka, a visszaesések igen gyakoriak, már csekély külső behatásokra is. Törések esetében, vagy ha már folytonosan fekszenek az állatok, javulás nem remélhető.

A csontlágylás kezelése elsősorban a

235. ábra. Kifejlődött 3—5 hónapos kacsák elhelyezése a hizlalás előtt.

keletkeztető ok megszüntetésében állna. Tehát a talaj megfelelő művelése, foszforsavat tartalmazó trágyák alkalmazására kell törekedni, így sokban gazdagabb takarmány áll majd idővel rendelkezésére. A már megbetegedett állatok takarmányát változtatni kell. Különösen jó szolgálatokat tesznek ilyenkor a hüvelyesek, bab, borsó, a zab stb. Természetesen, ha lehetséges a beteg állatok elhelyezése más vidékre, igen ajánlatos, csak hogy igen ritka esetben foganatosítható.

Lehet a takarmány közé preparált csontlisztet (30—80 gramm napjában 2—3-szor kevés kenyéssal keverni. Belsőleg adagolható hasonló adagokban a foszforsavas méz. Foszfort magát teheneknél alig alkalmaztak még. *Roloff* a fejés megszüntetésével ért el javulást, mások a petefészek kiirtását (miskárolást) ajánlják, hogy így a folytatás megakadályozása által következzen be javulás. (Az emberorvosok a beteg nők kastrációjával újabb esetben kedvező eredményt értek el.) Súlyosabb betegeket (pl. csonttöréssel) legtanácsosabb még a lesóványodásuk előtt a vágóhídon értékesíteni.

Zimmermann Ágoston.

A Jenner-Pasteur intézet ojtóanyagai.

A „Köztelek” 74. számában a „Kérdés és feleletek” rovatában 485. sz. kérdésre adott feleletünkre az alábbi nyilatkozatot vettük:

A „Köztelek” szeptember hó 21-iki számában a 485. sz. kérdésre adott felelethez kötelességünknek tartjuk hozzászólni, hogy a felmerült kételyekkel szemben nyilatkozunk és a tévesen közölt adatokat helyreigazítjuk.

Jelesen bizonyítjuk azt, hogy anyagainkat tudományos módszerek alapján, a bakteriológia tökéletes eszközeivel magunk készítjük Rökk Szilárd-utcai laboratóriumunkban, a szérumot pedig a tattersalli lótelepen, ahol minden érdeklődőt szívesen látunk. Bizonyítjuk, hogy anyagainkat, mielőtt forgalomba bocsájtanók, szigorúan tudományos módszer szerint *Pertik* professzor felügyelete mellett kipróbáljuk, illetve védő értéküket állatkísérletekkel megállapítjuk. De rövid fennállásunk óta máris alkalmunk volt anyagaink sikeres védőképességét számos fertőzött állományon demonstrálni az állatorvos urak gyakorlatában.

A vegyes ojtási módszerre nézve felmerült kételyvel szemben csak arra az egyszerű tényre hivatkozunk, hogy ezt a módszert fogadta ma el Franciaországban — épen ott, ahol a Pasteur-Chamberland intézet egész tekintélyével *othon van* — a francia földművelésügyi miniszter és állami apparátussal ezt a módszert terjesztik.

Téves továbbá az a számítás is, hogy az általunk árusított vegyes ojtás sertésenkint

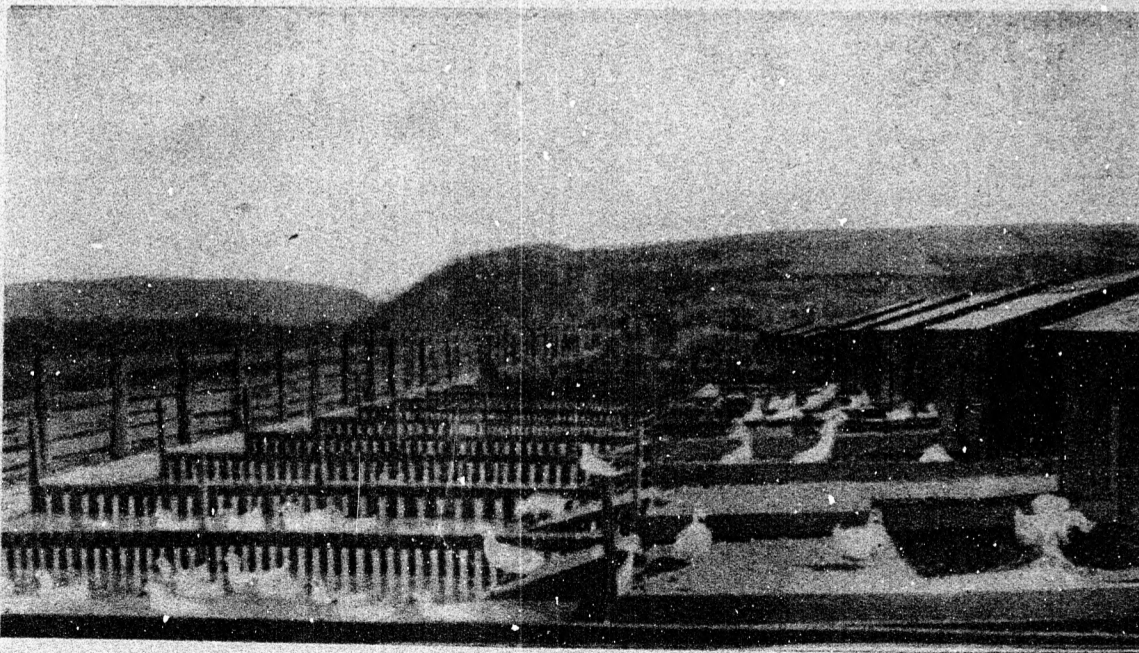
Teljes készséggel veszünk tudomást a „Jenner-Pasteur intézet” igazgatóságának arról a kijelentéséről, hogy az ojtóanyagokat maga állítja elő és hogy azokat szigorúan tudományos módszer szerint kipróbálja, egyben azonban konstatálnunk kell azt is, hogy a nyilatkozat egyetlen pozitív adatot sem közöl, mely *bizonyítaná*, hogy az illető ojtóanyagok azokat a háziállatokat, melyek ojtására szónva vannak, valóban képesek hatékonyan immunizálni. Amíg az új intézet a tudományos vizsgálatok igényeinek megfelelő ilyen *bizonyítékokat* nem szolgáltat, addig, a mult alkalommal adott felelet értelmében, függőben kell tartanunk a véleményünket az új ojtóanyagok értéke felől.

A vegyes ojtási módszer hatékonysága általában el van már ismerve, de külföldön más eredetű ojtóanyagokkal szerzett tapasztalatok nem igazolhatják az itt előállított anyagok megfelelően hatásos voltát. Ezt ezekkel az anyagokkal végzett kontroll-kísérletekkel kell beigazolni.

A sertésorbáncz elleni védőojtás költségeit illetően mi az árjegyzék alapján tett számítások után arra az eredményre jutottunk, hogy eltekintve az esetleges megelőzőleg végzet „rapid” ojtástól 50 kg.-on aluli sertés tartós immunizálása a vegyes ojtással 32.5 fillérbe, 50 kg.-on felüli sertésé pedig 57.5 fillérbe kerül. A költség egyébiránt csak másodsorban kerül tekintetbe s részünkről csak azért szólunk róla, mert az intézet prospektusa a saját ojtóanyagait árát egész általánosságban alacsonyabbnak mondja, mint a Pasteur-féle ojtóanyagokét.

Ami végül a Pasteur-féle ojtóanyagok értékét illeti, ugy idevonatkozólag a prospektus célzatossan csak a néhány helyen észlelt kérvessé kedvező eredményeket ismerteti, a Magyarországra vonatkozó, magokban véve kedvező adatokat pedig olyan modorban közli, mely az olvasót könnyen tévedésbe ejtheti, ellenben gondosan kerül a rendkívül nagy adathalmazból mindazt, ami ezeknek az ojtásoknak világszerte elismert nagy becsét jelezhetné.

Hogy a Pasteur-féle módszernek vannak bizonyos hátrányai, az minden szakember előtt ismeretes — magunk is már évek előtt utaltunk rájuk — s azért szívesen kell fogadni azokat a módszereket, melyek *legalább hasonló hatékonyság* mellett ezeket a hátrányokat kiküszöbölik s csakis örülhetünk annak, ha egy

236. ábra. Kacsák hizlalása zárt udvarokban kis vízmedence mellett.

bizonyítják. De bizonyíték e lap olvasóinak épen a 485. kérdés is, amely a gazdák köréből találomra felmerült, mondván azt, hogy: „a Chamberland-féle sertésorbáncz elleni ojtóanyag ellen tényleg sok a panasz”.

Helyreigazító felszólalásunknak lojális teret kér, tisztelettel

A Jenner-Pasteur Intézet Igazgatósága.

magyar intézet a tudomány új vívmányait a gyakorlat céljaira érvényesíteni iparkodik. Bárminő bizalommal viseltessünk is azonban az iránt, hogy az új intézetben az új módszereket egészen szakszerűen alkalmazzák, mindaddig, amíg megfelelő ellenőrző kísérletek ezt be nem igazolják, a nálunk jóknak bizonyult eredeti Pasteur-féle ojtóanyagokkal szemben az új

mas, kitartó buzgalma és ügyszeretete kell hozzá. A magyar ember szalmaláng lelkesedésével ilyen alig ha lehet lesz valamikor elérni, ha csak a biztos jövedelem tudata erre minket is rá nem szoktat.

A takarmányozás ezen óriási telepen a következő: fiatal kacsák az első etetési naptól kezdve 2 hetes korig 2 rész finom tengeri darát, 1 rész buzakorpát és 1 rész tejet kapnak jól összekeverten. 2 hetes kortól 4 hetes korig eme takarmányhoz 1 rész főtt burgonya vagy takarmányrépa jön. Ezen időtől kezdve kapnak 4 rész tengerilisztet, 2 rész buzakorpát, 1 rész hallisztet, 1 rész tört kendermagot, 1 rész buzadarát összekeverve, telítésig apróra vágott zöld takarmánnyal; télen e helyett takarmányrépát használnak.

A hizó kacsák zöldtakarmányt nem kapnak.

Az amerikai kacsafarmot ismertető, azt hiszem fog akadni nálunk is oly kisgazda, kinek van hozzávaló területe, mely ma csak éppen annyit jövedelmez neki ósdi felszerelésével és mezőgazdasági üzemével, hogy azon koplalhat s összetett kézzel nézheti a rá kacsingató szomorú jövőt és azt, miként szedi le az őszi szél rozoga háza tetejéről egyenként a cserepet.

Lesz, mondom, nem egy ilyen szegény gazda az országban, a kinek a leirtakhoz képest van területe és van elég ideje is ahhoz, hogy a jól jövedelmező kacsatenyésztést, ha előbb kicsiben is meghonosítsa. Vesztetni nem fog vele soha, ha a korai értékesítésre fog súlyt helyezni.

bl.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdés.

496. kérdés. Kérem velem tudatni, hogy okszerű szabad gazdálkodás kikötése mellett van-e joga a bérlőnek az utolsó évben buza után kölest vetni, vagyis egy évadban egy földből két terményt nyerni. Feketeugarnak tekinthető-e az a föld, mely őszzel őszi árpával be lett vetve és tavasszal le lett legeltetve és ezután áprilisban leszántva. Ez utóbbi t. i. a szántás és fekete ugározás szerződéses köteleesség volt; igényelhetek-e és mennyi kárpótlást.

H. B.

497. kérdés. Tisztelettel kérem a szerkesztőséget, hogy sziveskedjék a „Kérdés és felelet” rovatában velem tudatni, hogy az eladás napjától számított negyedik napon az a tant megjelölt kórallapot következtében elhullott hizott marháért szavatosság vagyok-e? F. évi augusztus hó 1-én a budapesti vásáron eladtam nyolcz darab hizott ökröt, melyek közül egy darab f. évi augusztus hó 4-én a közvágóhidon elhullott; a megejtett bonczolás szerint az elhullás oka: „vérömléses bélguladás” volt.

Egy előfizető.

498. kérdés. Mintegy 400 darabból álló szarvasmarhaállományomat lépfene elleni védőoltással szándékozom ellátni, tisztelettel kérem szives felvilágosításukat arra nézve, hogy előfordulhat-e azon eset, miszerint a fertőzetlen állomány között az első beoltás után — a 12. napon belül — a lépfene fellépjen?

K. G.

499. kérdés. Kérem a szerkesztőséget, mi a különbség a csehországi és a magyar (Sátori-féle) Thomassalak között. Miért használják majdnem kizárólag a csehországit, ha egyenlő hatású, olyan mint a Sátori-gyár mondja.

Galgócz.

500. kérdés. A tejszövetkezeteknél összegyűlt savót sertések hizalására szeretném felhasználni, de nincs még tapasztalatom ezen sertéshizalási mód kivitele iránt. Tudom azt, hogy becses lapja ilyen kérdésekben szivesen ad tanácsokat, tisztelettel kérem, sziveskedjen a t. szerkesztőség utbaigazítást adni aziránt, hogy melyik magyar nyelvű szakkönyvből meríthetnék ezen eljárás megkezdéséhez és folytatásához utbaigazítást. Kérnék még szives fel-

világosítást aziránt, hogy és mi módon lehet legjobban a sertések eladását és szállítását eszközölni? Ha van már ilyen magyar nyelvű zsebkönyv, melyből ismereteket meríthetnék, hol lehet azt megkapni és mi az ára?

G. F.

501. kérdés. Minő fajta házi nyulat tenyésztesz, hogy úgy husából, valamint szőrmejéből hasznot huzhassak, mikor kezdeték a házi nyulakat Németországban okszerűen tenyészteni, miért nem terjed ez a tenyésztés hazánkban. A levágott nyul bőrét miképp lehet házilag preparálni, hogy el ne romoljon, féreg bele ne essen? Mikor legjobb a házi nyulat levágni, hogy szőrmeje ne hulljon és tömött maradjon?

Sz. J.

Felelet.

Lenszalma értékesítése. (2-ik felelet a 473. kérdésre.) Az ittvarnoki gazdaság a „Köztelek” 73. számában a 473. számú kérdés alatt az elcsépeelt lenszalma értékesítését tudakolja. Szolgáltatást vélek tenni t. gazdatársaimnak, ha ezen kérdésre bővebben válaszolok. Én a kezelésem alatti gazdaságban lenmagot 65 kat. holdon termeltem az idén s miután egy a magját, mely elég jó termést adott, valamint a szalmáját már eladtam, úgy vélem, hogy ezen kérdésre érdemlegesen tudok válaszolni. A lenmagtermesztést nem tudom t. gazdatársaimnak eléggé figyelmébe ajánlani, tekintettel a rossz termésekre és nyomott terményárakra, talán az egyedüli termény, melynek termesztése kifizeti magát(?).

A lenszalmát rendes kazalba rakattam és szalmával betetéztem és úgy állott mig arra vevőt nem kaptam. Hirdettem a „Köztelek”-ben is négy ízben, végre Rónai Kornél budapesti terménykereskedő (Alkotmány-utca 21. sz.) személyesen megtekintette és a szalmát megvette.

A lenszalmát ekkor préselni kezdtem, gőzpréssel, naponta 245 porciót csináltam, minden porció kb. 32—35 kiló súlylyal bír. Tehát a 65 holdról kb. 400 mm. szalmát nyertem és mázsáját a szarvasi állomáshoz szállítva 3 koronáért adtam el. Az eladónak szavatolni kell, hogy legalább 90 mm. rak be egy 15 tonnás kocsi, melyhez a ponyvákat a vevő fizeti meg. Ezen 400 q. szalmához felhasználtam 250 kiló (20 mm.) drótot = 100 kor. értékben. Napszámért 5 napra per 8 ember = 40 kor. értékben. Szénfogyasztás 5 napra per 4 q. 40 korona értékben. Kiadásom volt 280 korona. Tehát a 400 mm. szalmáért bevétel 1200 korona. Kiadás 280 korona. Marad tisztán 920 korona. Így tehát csak szalmáért kaptam holdankint 14 koronát.

Horváth Gusztáv.

Okszerű szabad gazdálkodás kikötése mellett szabad-e a buza után kölest vetni és a feketeugart takarmánynak szánt őszi árpával eladni? (Felelet a 496. kérdésre.) Az okszerű gazdálkodás fontossága a jövedelmezőségben rejlik, minél fogva okszerűnek minden oly gazda tekintendő, aki gazdaságában megfelelő eszközökkel a legnagyobb jövedelmet eléri, de egyúttal a jövedelem állandóságáról is gondoskodik. Az okszerű gazda tehát a birtoknak minél tökéletesebb kihasználására törekszik ugyan, de mellőzi a birtok kizsárolását, mert a termő erő fentartásában és fokozásában látja az állandó jövedelem biztosítékát.

Hogyha tehát valamely gazda buza után kölest természet olyformán, hogy földjéről egy évben két termést nyer, ezen eljárás okszerűnek mondható akkor, ha egyúttal az illető földnek kellő termőerőben való fentartásáról gondoskodik s ha a bérlő ezen feltételnek eleget tett és a kettős termesztést a szerződés nem tiltja, a bérlőtől kárpótlás nem igényelhető.

Ellenben fekete ugarnak az oly föld nem tekinthető, amely őszi árpával lett elvetve, habár az árpa tavasszal legeltetett, mivel a fekete ugar lényegéhez tartozik, hogy az annak hagyott szántóföld egy egész éven át vetetle-

nül maradjon és ezen idő alatt a szokásos mivélésben részesüljön; minthogy pedig a szerződés okszerű gazdálkodást köt ki s így az ugart is okszerűen kellett volna megművelni, azaz az ugarszántást már őszi kellett volna megejteni, hogy ezáltal a talaj a legkedvezőbb fizikai és kémiai állapotba átvitessék, a bérbeadónak kárpótlásra jogigénye van, amelynek alapjául egyrészt a bérlő által jogtalanul élvezett haszon, másrészt azon kár szolgál, amelyet a fekete ugarnak hagyandó terület termesztésre való fordítása által okozott. A szokásos kárpótlás ilyen esetekben kat. holdanként 30—40 korona.

Hensch.

Vérömléses bélguladás. (Felelet a 497. kérdésre.) A „vérömléses bélguladás” kifejeződhetik ép úgy négy napnál rövidebb, mint ennél hosszabb idő alatt. A vevő csak az alatt a feltétel alatt érvényesítheti a kártérítés iránt támasztott igényét, ha tárgyi bizonyítékokkal, esetleg az elhullás után észlelt kóros elváltozások fejlettsége alapján beigazolja, hogy az adott esetben az elhullást okozó kóros folyamat már a vétel előtti időben kezdődött.

y.

Immunitás lépfene elleni védőoltásnál. (Felelet a 498. kérdésre.) A Pasteur-féle lépfene elleni védőoltásnál az immunitás csak néhány nappal a második beoltás után létesül, addig tehát az állat a természetes fertőzés iránt még, bár kisebb fokban, fogékony lehet. Az első ojtás csak kisebb fokban immunizál, annyira t. i. hogy az állat az elsőnél erősebb hatása, második ojtóanyag hatásának ártalom nélkül ellenálljon. Az első ojtással létesített kis fokú immunitás nem elegendő arra, hogy a jóval erősebb hatású természetes fertőzéssel szemben az állatot megvédje. Ha tehát a két ojtás közti időben eléggé intenzív hatású ragály jut az állat testébe, akkor azt az előzetes egyszerű ojtás dacára súlyosan megbetegítheti s elhullását is okozhatja.

y.

Mi a különbség a csehországi és a magyar Thomassalak között? (Felelet a 499. sz. kérdésre.) A Thomassalak a ma divatos acélgártás egyik mellékterméke. Vannak ugyanis vasérczek, melyekben foszforvegyületek is fordulnak elő. Az ilyen érczekből termelt nyersvasból ha rendes uton készítenek acélt, ha a Bessemer-féle körte bélése kovasavdus, vagy mint mondani szokták *savanyu*, egy foszfortartalom átmegy a kész acélba is és annak sajátságát károsan befolyásolja.

Thomas-féle eljárás szerint a körte bélése *bázisos*, azaz több benne a mész aránytalanul, mint a Bessemer-féle körte bélése; sőt miután abban szokásos módon — levegő befúvással — a nyersvas szénttartalmát kívánt mennyiségre csökkentették, hogy az acél foszfortartalmát elvonják, salakképzőül a körtebe meszet adnak, mely az alkalmazott magas hőmérsékleten, mint elvonóanyag szerepel, a salakban foszforsav sót alkot. Ennél a műveletnél, ha a feldolgozott érczek eredeti foszfortartalma igen kevés a salakba is kevés foszforsav jut; a gyakorlat azonban azt mutatja, hogy igen alacsony foszfortartalmu érczeket nehezebb tisztá acéllá feldolgozni, ezért és hogy a salakot értékesé tegyék, ilyen esetekben mesterségesen növelik a foszfortartalmat, úgy, hogy a nyert salak csekély ingadozással mindig ugyanolyan foszfortartalmu, azaz 12—24% között ingadozik abban a foszforsav- (P₂O₅) tartalom.

Miután ma a Thomassalakot nem méter-mázsa szerint fizetik, hanem foszfortartalmu szerint (ugyszinte tekintetbe jön annak porfinomsága is), nem lehet azt mondani, hogy egyik vagy másik salak értékesebb.

Feltéve, amit ugyan nem tapasztalunk, hogy a magyarországi kevesebb foszforsavat tartalmazna, mint a csehországi, úgy annak az ára is alacsonyabb, de ugyanazért a pénz-összegért — egyenlő foszforsavarák mellett — egyenlő mennyiségű foszforsavat lehet vásárolni, ez pedig növénytermesztési illetőleg trágyázási szempontból nem tesz különbséget, hogy 30

vagy 35 métermázsa salakot hintünk-e el ugyanazon a megrágyázandó területen.

Dr. Muraközy Károly.

Sertéshizlalás savóval. (Felelet az 500. sz. kérdésre.) Oly tankönyv, mely különlegesen a savó s a többi tejhulladékok hizlalás utján való értékesítésével foglalkozna, nincs, de talán nem is szükséges, hogy legyen, mert akkor épp oly joggal megkívánhatnánk azt is, hogy külön tankönyvünk legyen a gyök- és gumóstakarmányok, külön a szemes eleségek, külön a malomiparhulladékok stb. hizlalás utján való értékesítéséről. Miután pedig a savóra is csak azon elvek érvényesek, melyek a gyök- és gumóstakarmányok, a szemes eleségek stb. vonatkoznak, nagyon helyes az, hogy az állattenyésztési s takarmányozási szakmunkák akkora helyet szánnak a savónak, amekkorát a többi takarmányokhoz viszonyítva megérdemel, de nem teremtenek számára külön irodalmat. Mert ha külön könyvecskét íránk is a savó s a többi tejhulladékok hizlalás utáni értékesítéséről, akkor is csak nagyon kevés hely juthatna a savónak, míg a többi azon általános elvek foglalnak el, melyek minden jó tejgazdasági s takarmányozási munkában megtalálhatók. Ezért azt ajánljuk, hogy szerezzen be oly könyvet, mely a sertés takarmányozását tüzetesen tárgyalja, s mint ilyen különösen Dorner „A sertés Magyarországon” című munkáját ajánlhatjuk, amelynek alapos áttanulmányozása után nemcsak a savónak sertéshizlalás utáni értékesítéséről, de arról is nyer kimerítő tájékozást, hogy mi módon lehet legjobban a sertések eladását és szállítását eszközölni. Miután továbbá nem régen tőlünk is jelent meg a „Köztelekben” egy közlemény, mely a tejhulladékoknak sertéshizlalás utáni értékesítésével foglalkozik, figyelmébe ajánljuk annak 69-dik számát is. Ha pedig tőlünk a fogantatandó hizlalásnak mintegy tervezetét óhajtaná, akkor rövid tudósítást kérünk arról, hogy minő fajtájú, koru s hány sertést óhajt hizlalni s meddig, továbbá hogy mennyi savó s minő s mennyi más takarmány áll rendelkezésére, mely adatok birtokában szívesen szolgálunk utbaigazítással.

Cselkó.

Házinyultenyésztés. (Felelet az 501. sz. kérdésre.) Hus- és szőrmenyerés szempontjából legjobb és legsikeresebb az ezüst házinyulat tenyésztési. Hazánkban legelőször tenyésztette az Oroszországból szerzett ezüst nyulat Moller Istvánné Héderváron, ahol tenyésztését többször megtekinttettem s igen örvendtem az elért sikernek.

Az ezüst nyulat, mely állítólag Ázsia déli részéről származik, az angol tenyésztők fejlesztették és helyes berendezés által nemesítették mai formájáig s lassan bár, de mégis úgy elterjedt e fajta, hogy ma már Európa minden államában tenyésztik. Fő és jellemző tulajdonságai közé tartozik az egyenletes színű (ezüstsürke) szőre és izletes hús, gyors fejlődése és elismerésre méltó szaporasága. Ezek a jó tulajdonságok ajánlják tenyésztését. Röviden ismertetve az ezüst házinyulat azt mondhatom róla, hogy színe kifejlődött feléves korban egyenletes ezüst sűrűre, fiatalabb korban sötétszürke, világosabb foltokkal tarkázott, míg egész kiskorban koromfekete.

E szín azonban egyes tenyészetek szerint három osztályra válik, nevezetesen van egészen világos, közép és sötét ezüstsínű

házinyul. A legértékesebb a közép ezüstsínű szőrmejú házinyul. Szőre sűrű bársonypuha és ruganyos. Hossza 3—4 cm, fehér hegygyel és töben sötét alappal, mely akkor a legszebb hatala kék színű. Testalkata rövid és kerekded Fülel kicsinyek, felállók s egymáshoz közel nőttek. Szemei élénkek, nagyok és gömbölyűek. Sulya 3—4 kg. közt változik. Igen szapora állat, feléves korban már tenyészkepes, egyszerre eleinte 5—6 később 8-at is ellik. Fiait felneveli.

E nyulajtát Németországban az 1870-es években Franciaországból a német katonák vitték be s ott elszaporodott, sőt okszerű tenyésztéssel nemesítették is. Hozzánk 1890-ik év táján került s ma csak nagyon kevesen foglalkoznak tenyésztésével.

A házinyultenyésztés leginkább Angolországban van elterjedve. A yorki grófság egy szabadban berendezett házinyultenyésztéséből naponta 1200 nyulat visznek piacra, havonta pedig 1000 dbt bort adnak el. A derry püs-

izom-erőfogyasztás, hustáplálékot kíván annak helyreépítésére, a házinyulhusnak hazánkban is fogyasztója lesz, csak előbb legyen piacra is kapható a házinyulhus.

A házinyulat, hogy szőrmeje is értékesíthető legyen, a téli hónapok alatt kell vágni. A vágás kezdetét veheti október végén és tarthat február elejéig. A bunda ilyenkor nem hullatja a szőrt, tartós, szép és dus.

A lenyuzott bort azonnal preparálni kell, hogy el ne romoljon és értékesíthető legyen. A házi cserzéssel lehet preparálni, melynek előnye, hogy az így kikészített bort többé a timárhoz vinni nem kell, az a fehér cserzéssel ki van dolgozva s használható szabó vagy más munkában.

A lenyuzott bort szőrmevel lefelé egy deszkára jól kifeszítjük, a vér és más nyáktól letisztítjuk s azután beszórjuk $\frac{1}{2}$ rész törött timsó, $\frac{1}{2}$ törött konyhasóból készült porrátorrt keverékkel s addig dörzsöljük, míg a rászórt só mind a bőrből kerül, azután így kifeszítve, megszáradni hagyjuk s ha jól megszáradott, a deszkáról leveszszük s raktározzuk oly helyre, a mely szellős és száraz. Az ezüst színű nyulbőrök igen értékesek.

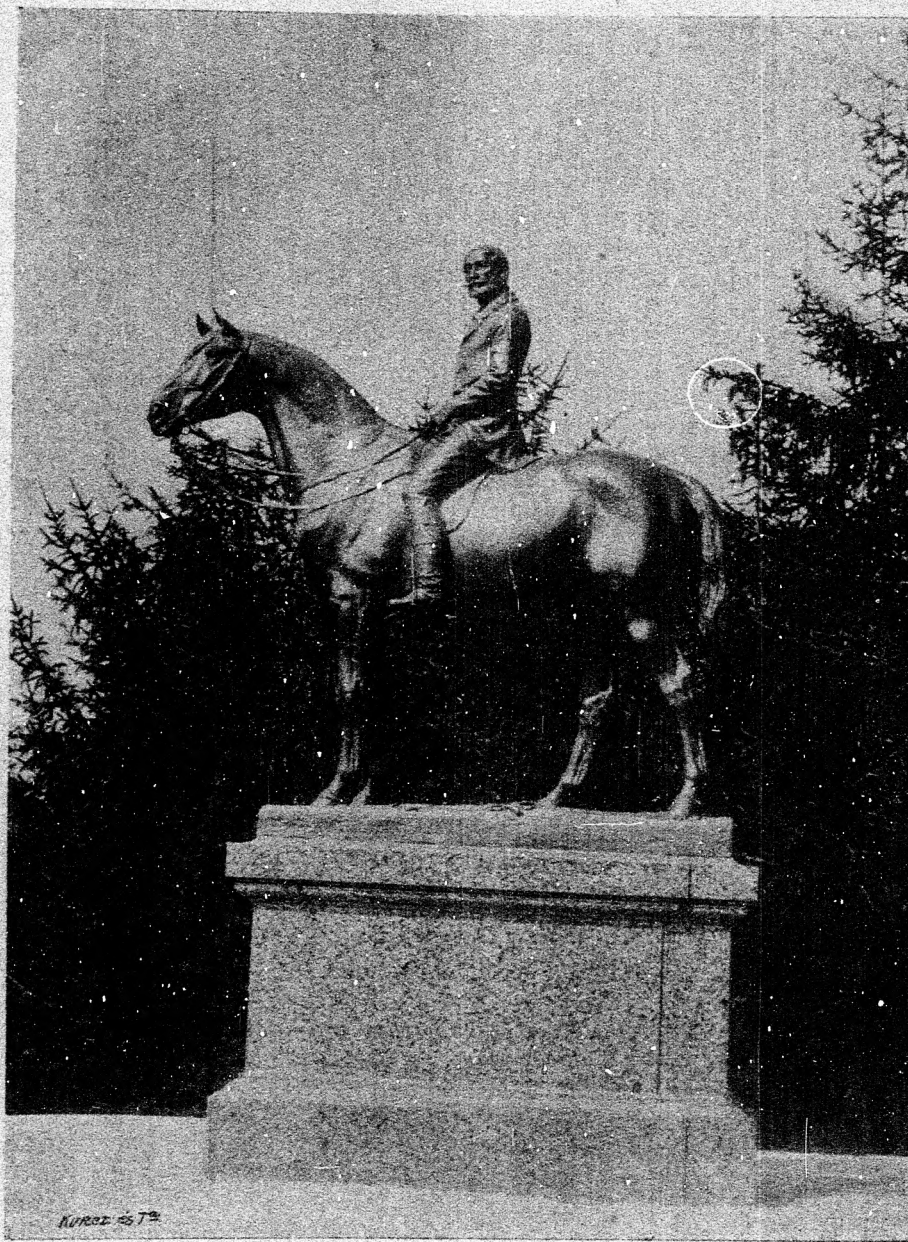
hl.

Wenckheim Béla báró szobrának leleplezése.

A magyar lótenyésztés körül elévülhetetlen érdemeket szerzett volt földmívelésügyi miniszternek, Wenckheim Béla bárónak a kishéri méneparancsnokság parkjában felállított lovaszobrát szeptember 30-án leplezték le gyönyörű idő, fényes ünnepség, a kormányzat tagjai és az ország minden részéből ez alkalomra felrándult vendégsereg közepette. Ott voltak: Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, Hegedűs Sándor kereskedelemügyi, Plossz Sándor igazságügyi és Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, ott volt Szögyény-Marich László berlini osztrák-magyar nagykövet, Rakovszky István, az állami számvéviszék elnöke, Perczel Dezső, Turkovich József és Vörösmarty Béla államtitkárok, gróf Csekonics Endre és gróf Dessewffy Aurél titkos tanácsosok, gróf Károlyi István, gróf Wenckheim-Hoyos Fülöp, gróf Wenckheim Dénes, a földmívelésügyi miniszterium részéről Durman és Halassy Pál tábornokok, Dobokay és Lossonczy min. tanácsosok, Bartóky és Zsedényi oszt. tanácsosok, Darányi Béla főigazgató, Györy Lóránt min. titkár, Budapest székesfőváros küldöttsége, a Békésmegyei Gazdasági Egyesület küldöttsége, Melczl Oszkár, az Erdélyi Szász

Gazd. Egyesület elnöke, Juhász Bálint a mezőhegyesi ménesbirtok igazgatója, Nick Ede, gödöllői korona-uradalom igazgatója és sokan mások. A Komárommegyei Gazdasági Egyesület képviselőjében Sárközy Aurél főispán, Ordódy Pál, Hérics Márton, Szabadhegyi György és Agoston Miklós jelentek meg.

A vendégeket hozó vonat délben ért Kishérré, ahol a megállóhelynél nagy néptömeg élén, a rendezőség fogadta a vendégeket, kik itt kocsira ülve hajtottak be a kastély udvarára. Délután két órakor vette kezdetét a szoborleleplezés ünnepe. A szobor báró Kemény Gábor volt földmívelésügyi miniszter által felállított díszes mauzóleum előtt állott, lepellel borítva. Ide jött az előkelő közönség, ahol az ünnep a Himnusz eléneklésével kezdődött, mely után szentviszlói Dezső Gyula méneskeri pa-

Báró Wenckheim Béla szobra Kishéren.

pöki uradalomból Irországból 12,000 db házinyulbort szállítanak évente.

Malmesburg lord adatai szerint az 1870-ik években Nottinghamban hetenkint átlagosan 3000 db házinyulat fogyasztottak a munkások. Birminghamban pedig csupán egy vadkereskedő hetenként 10,000 dbot képes eladni. Mindezen számok élénken bizonyítják azt, hogy a házinyultenyésztés ott, ahol a nép e hus fogyasztását megszokta, jövedelmező foglalkozás s nálunk is fog a dolog menni, csupán kezdeményezőkre van szükség. Hogy eddig nem terjedt e hasznos állat tenyésztése, annak oka abban rejlik, hogy a magyar paraszt nagyon nehezen változtat élelmézésén. Jobban szereti és többre becsüli a falat kenyéret szalonnával és zöldpaprikával a nyulhusnál. Mindazonáltal a városok iparos munkásosztálya, ahol a nagy

rancsnok szép beszédet intézett *Darányi* földmivelésügyi miniszterhez, melyre a miniszter következőképen válaszolt:

A midőn tisztelt vendégeinket, élükön *Szell* Kálmán miniszterelnök ur ő nagyméltóságával, nemkülönben báró *Wenckheim* Béla t. családját üdvözölni szerencsém van, első kötelességem kegyeletesen megemlékezni üdvözült hivatali elődünkről, báró *Kemény* Gáborról, a ki e. mauzoleumot létesítette.

Őszinte köszönetet mondok a tisztelt művészeknek, *Fadrusz* Jánosnak, ki anyai szeretettel és oly nemes ambícióval alkotta e művet a m. kir. ménesintézet elismerésre méltó közreműködése mellett; és végül hálásan emlékezem meg báró *Lipthay* Béláról is, a ki clyan lelkesen működött közre ezen szobor tervezésénél. Ő jelen volt akkor, midőn a szobor eszméjének magját elvetették, de a sors könyvében, fájdalom, úgy volt megírva, hogy már ne érhesse meg az aratást. Talán hírül vitte báró *Wenckheim* Bélának, hogy neve és emléke a magyar földön még elfelejtve nincsen.

Ne is legyen felejtve az az önzetlen hazaszeretet, amelylyel ő különböző állásokban, olykor nehéz körülmények közt, de mindig egyenlő hűséggel hazáját szolgálta; ne legyen elfelejtve, hogy a magyar mezőgazdaság és különösen a magyar lótenyésztés lelkes barátja és Kisbér hatalmas pártfogója volt, de ki a mellett azt hirdette, hogy első legyének azon kötelességek, melyeket a hon és a közérdek követelnek tőlünk és csak azután következék a testedző sportnak férfias szórakozása; ne legyen elfelejtve lovagias jelleme és annak nemes vonásai, amelyek méltók arra, hogy késő nemzedékeknek is példaképül szolgáljanak és maradjon hálás emlékezetben az az emberszeretet, a mely őt jellemezte s a mely a régi magyar birtokosztály legnemesebb tradícióira emlékeztet. Erről az emberszeretetről tanuskodnak azok a békési földművesgazdák, a kik messze földről jöttek el ide, hogy tanúságot tegyenek az ő emberszeretete, a báró *Wenckheim* élete mellett és tanúságot tegyenek arról is, hogy nem halnak meg azok, kik a magyar földet igazán szeretik és a magyar népet híven szolgálják.

Békésmegyéről szólva, a hol báró *Wenckheim* Béla életének legszebb része lefolyt, legyen szabad egy beszédéből, melyet Békésmegye közgyűlési termében tartott, csak néhány szót idézni: „Mutassuk meg, — így szól — hogy bennünk, tisztviselőinkben nem ellenségeit, hanem védőit és törvényes támaszát találandja mindenki, hogy a legszegényebb sorsu ember panasza kihallgatást, vigasztaló orvoslást találand. Arany szavak, a melyek méltók volnának, hogy minden középület fölül márványba véssenek. De talán még méltóbb, ha azokat sziveinkbe véssük.

Elköltözött dicső hazánkfia! Miként ünnepeljünk mi ma téged, hogy az hozzád méltó legyen, miként varázsoljuk a te szellemed e napra közénk? Mi téged úgy akarunk ünnepelni és úgy szenteljük fel emlékszobrodat, hogy elrebegjünk, elénekeljük a te imádságot, mely a mi imádságunk is, a magyar nép örökös imádságát. Hadd zengjen fel a korszorús lantos *Vörösmarty* Mihály szözeata . . . és hulljon le a lepel!

A beszéd elhangzása után a „Szózat” hangjai zendültek meg, amelynek eléneklése közben lehullott a lepel és látható lett a szobor a maga teljes szépségében. Ekkor előlépett *Wenckheim-Hoyos* Fülöp gróf, aki a család nevében pár rövid szóban mondott köszönetet

a földmivelésügyi miniszternek a szobor felállításáért.

A szobor leleplezése után a közönség a ménesbirtokot tekintette meg.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

OMGE. közleményei.	Oldal
A számadás.	1579
<i>Wenckheim</i> Béla báró szobrának leleplezése.	1587
Gazdasági növénytan.	
Rothad az alma.	1580
Takarmányozás.	
A rozs mint abraktakarmány.	1581
Állategészségügy.	
Szarvasmarhák csontlágylulása.	1583
A Jenner-Pasteur intézet ojtóanyagai.	1584
Baromfi-tenyésztés.	
Az amerikai kacsatenyésztésről.	1585
Levélsekély.	1586
Vegyesek.	1588
Kereskedelem, tőzsdé.	1589
Szerkesztői üzenetek.	1590

A „Köztelek” legutóbbi számában *Szilassy* Zoltán képviselő-jelöltiségéről irván, azt irtuk, hogy az orczifalvai kerület felajánlott jelöltségét elfogadta. A jelölés az orczifalvai kerület választóinak tekintélyes zöme által *Blaskovics* Ferenczcel szemben történt. *Szilassy* leutazván a kerületbe és személyesen meggyőződván arról, hogy a jelöltség elfogadásával pótolhatlan ellentéteket idéz föl egy olyan kerületben ahol a gazdatársadalmi törekvéseknek amugy is erős gazdáját birjuk és jelöltsége bármily kedvező esélyeknek nézett is elébe, oly félremagyarázásra adott volna alkalmat, mely a kerületben az állandó viszály magvát hintette volna el, ezekre való tekintettel az adott viszonyok gondos mérlegelése után *Szilassy* a jelölést el nem fogadta.

Gazdasági tudósítók. A földmivelésügyi miniszter ifj *Gorza* Miklós govosdiai lakost *Krassó-Szörény* vármegye temesi, *Schwartz* Jakab élesdi lakost Bihar vármegye élesdi, *Scharpf* Elek szionda-pusztai lakost Csanád vármegye battonyai, *Károli* Rudolf nagy dísznódi és *Stehán* Károly nagyszebeni lakosokat Szeben vármegye nagyszebeni, *Schäal* József kislódi lakost Veszprém vármegye devescseri s végül *Schelling* János podbjeli lakost Árva vármegye vári járására nézve a gazdasági tudósítói tisztelet bízta meg.

Magyarország komlótermése. Az ország komlóterméséről egy szeptember 24-én kelt jelentés a következőleg emlékszik meg. Az *erdélyi* részeken némely helyen jeges vihar tett 10—15 százaléknyi kárt a komlóban, mégis a kat. holdankénti átlagtermés 550 kilogramm s a minőség is 80 százalékban jó. A síkföldi komlósok termése 430—440 kilogramm átlagban, helyenként éréskor a szárazság kissé túlerlelte. A *Dunántul* leggyöngébben sikerült az átlagtermés, mert a tavasz nagyon változó volt. A *Felföldön* valamivel jobb eredményt érték el. A termésreménység az, hogy az ország összes komlóterületén 2500—2600 q. komlótermés várható. A termésnek 35—45 százaléka eddig

körülbelül el van adva. És pedig a *Dunántul* s helyenként az *Alföldön* 200—200 koronával vették, *Erdély* korai termését 150—160 koronán, utóbb már csak 130—150 koronát bírtak elérni. Az áralakulás iránya azonban sülyedő.

A kőbányai sertéskereskedelmi csarnok, szeptember 25-én tartotta rendes évi közgyűlését. A közgyűlésen felolvasott évi jelentés behatóan foglalkozik a sertéskereskedelmünk kedvezőtlen helyzetével s a többek közt a következőket mondja:

Az állategészségügyi viszonyok megjavulásával a belföldi sertésforgalom teljesen szabaddá nem lesz tehető, a jelenleg fennálló *forgalmi korlátozások enyhítése*, produkciónk számára az *elvezetett osztrák és német piacok visszaszerzése s annak a szerb importtal szemben való hatályosabb megvédése* képezi azt a három sarkitelt, amelytől hazai sertésenyésztésünk produktivitásának visszanyerése függ. A sertéskereskedelmi csarnok e három feladat érdekében fejtette ki működését, de eredmény nélkül. Az állategészségügyi szakférfiak és az ő véleményük alapján az egyes államok kormányai egyéb eszköz hiányában — még ma is az állatforgalmi korlátozások szigorításában látják a mentőszert a sertésvész ellen és így természetesen, hogy nem lehetett a korlátozásoknak számbavehető enyhítését elérni, sem itthon, sem a külföldön, dacára annak, hogy a gyakorlati élet elég bizonyosságot szolgáltatott arra, hogy a területi zárlatokkal és forgalmi korlátozásokkal a sertésvészt kiirtani nem lehet. Ausztria és Németországot egészséges sertéseink importja nem veszélyeztetni különösen Kőbányáról, hol a piacz állategészségügyi viszonyai már évek óta kifogástalanok. A *szerb sertések beözönlése egyre tart*, Szerbiával szemben kormányunk még mindig nem látja elérkezettnek az időt ugyanannak a gazdasági védelmi politikának az inaugurálására, amelyet irányunkban Ausztria és Németország követnek s amely politika saját közgazdaságunk ezen ágazatának produktív kifejtését lehetetlenné teszi. Az 1900. évi szeptember 1-től 1901. évi augusztus végéig a sertésforgalom az előző évhez képest mégis emelkedett és még jóval nagyobb és kedvezőbb lett volna, ha Ausztria az 1899. évben kötött állatforgalmi egyezményt jóindulattal kezeli és oda irányult sertésbevitelünk elé akadályt nem gördít. A felhozatal ugyanis az 1899—1900. évi 158,835 darabról 188,162 darabra szaporodott, e szerint az ezévi többlet 29,327 darab. Az elszállítás pedig az 1899—1900. évi 160,475 darabról 181,615 darabra emelkedett, a többlet tehát itt is 21,140 darab. Szomorúan konstatálja a jelentés, hogy a belföldi felhozatal emelkedésével lépést tartott a Szerbiából való felhozatal emelkedése is, mert míg a múlt évi 82,098 darabbal szemben ez évben 85,411 darab sertés érkezett a belföldről, a javulás tehát mindössze csak 3313 darab, eddig Szerbiából a múlt évi 76,737 darabbal szemben összesen 102,751 drb sertés került piacunkra, a szerb import többlete tehát 26,014 drb. Maga a szerb import 102,751 drb, mennyiségileg is túlszárnyalja a belföldi 85,411 drb felhozatalt.

Országos sörárpa- és komlókiállítás. Az országos sörárpa- és komlókiállítást október 1-én nyitotta meg nagyszámu látogatóközönség jelenlétében *Perczel* Ferencz a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete igazgatója, a mezőgazdasági muzeum helyiségeiben. A kiállítás nagyon sikerültnek mondható, mivel a komlókiállításra közel 100 mintát küldtek fel az ország minden

MAUTHNER ÖDÖN cs. és kir. udvari
magkereskedése

BUDAPESTEN, VII., Rottenbiller-utca 33. sz., és VI., Andrássy-ut 23. sz.

Ajánl és vesz:

biborherét, homok (szöszös) bükkönyt (Vicia Villosa) őszi borsót, őszi bükkönyt, tavaszi repczét, őszi repczét, (káposzta-repczét), mustármagot, csibehurt.

részből. A sörárpakiállításra az idei kedvezőtlen sörárpatermés folytán, aránylag kevesebb, mindössze 58 minta érkezett, minősége szerint azonban ez is teljesen kielégítő. A bíráló-bizottság munkálatait befejezve, a díjakat a következő termelőknek ítélte oda: *A sörárpa-kiállításban*: I. díjat, 120 aranykoronát gróf *Hunyady József* tavaszi hanna-árpájáért, II-ik díjat, 80 arany koronát a *kegyes tamitörénd aszódi gazdasága* tavaszi hanna-árpájáért; elismerő oklevél adatott ki: *Cseley Lajosnak* hanna-árpáért. *A komlókiállítás*: I. díjat, 150 aranykoronát nyerte báró *Kemény Pál* által kiállított spalti komló, II. díjat 100 aranykoronát özv. *Imreh Istvánné*, III. díjat, 80 aranykoronát gróf *Haller János*, IV. díjat, 70 aranykoronát *Biedermann Rezső* szentgáti uradalma. Elismerő oklevelet nyertek: *Vaedt Rezső*, fogarasi ménesbirtok igazgatósága, *Zsibrita Pál*, gróf *Károlyi Tibor* aradmácsi uradalma, gróf *Zichy János* csöszri uradalma, dr. *Béldy László*, *Bajor József*, *Vozár Mihály* — részben hazai, részben külföldi komlójukért.

Őszi luxulóvásár. A Tattersallban szeptember 29-én nyílt meg az idei őszi luxulóvásár nagy érdeklődés mellett. A bejelentett 362 ló közül majdnem mind megjelent a vásáron, a vételkedv már az első napon élénk volt, vevőkben nem volt hiány s a vevők közt sok külföldi, többek közt román, oiasz és német vevő szerepelt. A luxulóvásárt 28-án délelőtt *Daranyi földmivelésügyi miniszter* is megtekintette s közel ötnegyed óráig időzött kint a vásártéren. A második nap tartotta a zsűri a bírálatot, a melynek eredménye a következő volt:

a) *Négyes fogatok*: I. díjat *Jankovics-Bésán Elemér*, II. díj *Wenckheim Ferenz* gróf négyese. Elismerő oklevelet nyert: *Jászay István*, *Kármán Dezső*, *Vigyázó Sándor* gróf, *Sebestiani Vilmos*, *Prány Pál*, *Farkas Ábrahám* négyese.

b) *Hintős kettős fogatok*: I. díj *Korbuly István*, a II. és III. díj *Jukker kettős fogatoknak* jutott. Dicséző oklevelet nyert *Fischer Béla* fogata.

c) *Jukker kettős fogatok*: I. díj *Jeszenszky József* báró, *Steiner Károly*, *Fáy Béla*, II. díj *Keller Béla*, III. díj ifj. *Tisza Kálmán* gróf fogata. Dicséző oklevelet nyert *Vigyázó Sándor* gróf.

d) *Hátas lovaknál*: I. díjat *Schlesinger Samu*, II. díjat *Ráthonyi Rencz Henrik*, III. díjat *Griebsch Béla*. Dicséző oklevelet nyert: *Perczel Dezső* és *Keglevich Miklós* gróf hátasa.

Katonai lovak eladása. A nagyszombati 12. számú vonatosztálytól kisorolt, s elsősorban gazdáknak eladandó, tenyésztésre még alkalmas anyaganczák kisorolása s eladása *Nagy-Szebenben* október 17-én reggel 7 órakor tartatik meg, a fenti vonatosztály nagyszombati lak-tanyájának udvarán. A budapesti IV. hadtest-vonatosztályánál lévő kiselejtezett kanczalovak osztályozása f. é. október hó 9-én Aréna-ut és Lehel-utca sarkán lévő vonatlaktanya hátsó nagy udvarán reggeli 10 órakor veszi kezdetét.

Vidéki mezőgazdasági kiállítások. A folyó év a vidéki mezőgazdasági kiállítások esztendejének is nevezhető. A különböző vidékek versengve, egymásután rendezték kiállításait: láttuk a temesvári, a makói, kecskeméti kiállítást az Alföldön, a felsővidéken a máramaros-szigetén, most meg a Dunántul egy fontos gócpontja, Sopron vármegye mutatja be mezőgazdasági haladását. Említettük már, hogy a *Sopronmegyei Gazdasági Egyesület* főnállásának 25 esztendejét mezőgazdasági kiállítás rendezésével ünnepli meg. E kiállítást 29-én nyitotta meg *Kazy József* miniszteri tanácsos, a földmivelésügyi miniszter képviselője. *Bauer Ottó* a gazdasági egyesület elnöke üdvözölte *Kazyt*. A megnyitásnál a város és megye színe-java vett részt. A kiállítás méretei nagyok. A mezőgazdasági termékenyen kívül figyelmet kelt a mezőgazdasági iparczikkék kiállítása, valamint a megye háziiparának szép gyűjteménye. A kertészeti és szőlészeti kiállítás is nagyon gazdag képet

nyújt. — *Az Erdélyi Szász Mezőgazdasági Egyesület* a minap tartotta Szászvárosban rendes évi közgyűlést, amely mezőgazdasági termények és eszközök kiállításával volt egybekötve. A földmivelésügyi minisztérium képviselőjében *Kazy* osztálytanácsos volt jelen.

A dunai hajójaratok. A *Magyar Folyam- és Tengerhajózási r. t.* igazgatósága közölni teszi, hogy a Zimony-Orsova és Galacz között f. é. márcz-us hó 18. óta érvényben álló nyári menetrendet — az előrehaladott évadra való tekintettel — f. é. szeptember hó végével a következő módon szünteti meg: Zimony és Orsova között. Az utolsó felfelé menet szeptember 28-án, az utolsó lefelé menet pedig szeptember 29-én lesz. Orsova és Galacz között: Az utolsó lefelé menet Orsováról Galaczra és az utolsó felfelé menet Galaczról Orsovára szeptember hó 27-én lesz, úgy hogy a f. é. szeptember 29-én Orsováról Galaczra, valamint a szeptember 30-án Galaczról Zimonyba esedékes járatok elmaradnak. A megszüntetett nyári menetrend helyett f. é. október hó 1-től kezdve az egyidejűleg kiadott őszi menetrend lép életbe, mely szerint a zimony-orsovai, illetve turnseverin-galaczi vonalon hetenként két-két járat lesz és pedig a következő napokon: I. Zimony és Orsova között: minden vasárnap és szerdán, első menet október hó 2-án. Orsova és Zimony között: minden kedden és szombaton, első menet október 1-én. II. Turnseverinből Galaczra: minden vasárnap és szerdán, első menet október 2-án. Galaczról Turnseverinbe: Minden szerdán és szombaton, első menet október 2-án. Kedvező vizállás, illetve időjárás esetén Orsova és Turnseverin között összekötő hajójaratok lesznek, az Orsova feletti és Orsova alatt fekvő állomások egymásközi forgalmában azonban közvetlen menetjegyek nem adatnak ki.

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(*Guttman és Wahl* budapesti terménybizományi czég jelentése.)

Budapest, 1901. szeptember 28.

Az időjárás a lefolyt hét folyamán derült, száraz és enyhe volt, csapadék csak elvétve fordult elő. A tengeri törés folyamatban van; az eredmény egyes vidékeken nagyon kielégítő, másutt azonban várakozáson alul maradt. Külföldön az időjárás ugyancsak száraz és enyhe volt.

A külföldi piacok üzletmenete továbbra is korlátozott. A fogyasztás szükségletét nagyjából fedezte, véleményvásárlásokra nincs hajlam és nehézkes üzleti viszonyok mellett az árak is csak alig tartottak. Amerikában a nagymérvű elszállítások dacára, a látható buzakészletek újabb tetemes emelkedése (a Bradstreets becslése szerint 3.667.000 bushell) az áraknak 1 c. való esőkénését eredményezte. Angliában az irányzat tartott maradt, a forgalom azonban nem öltött nagyobb terjedelmet és az árak változatlanok. Franciaországban is alig változtak a jegyzések és az irányzat csendes maradt. A terméseredményt hivatalos becslés szerint 82.744,23 mm-ra teszik a tavalyi 88.598.000 mm. ellenében. A hiány ennélfogva csekélyebb mint azt kezdetben feltételezték. Németországban a terméseredmény ugyancsak túlhaladja a kezdetbeni becslést, mert egyrészt a bevett területet becsülték fel alacsonyabban, másrészt az újabb vetés által pótoltt területek sem vétettek teljesen számitásba. A hangulat készáru buza iránt így lanya volt, prompt áru 3 M., későbbi terminusok 4 M. olesőbbak.

Nálunk a buza fogyasztási viszonyok kedvezőek voltak és az árak is emelkedtek; takarmányczikkék ugyancsak szilárd irányzatúak voltak és némileg magasabbak.

Az üzleti forgalomról e héten a következőket jelenthetjük:

Buza az egész hét folyamán a malmok részéről jó keresletnek örvendett. A hét első napjaiban a kínálat még bőséges volt és a tulajdonosok is erős eladási hajlamot tanúsítottak, úgy hogy nagyobb forgalom különösebb emóció nélkül volt lehetséges. Később a kínálat nyengült, habár tovább is elég bő volt, minthogy a malmok azonban kivétel nélkül állandóan jó keresletet tanúsítottak, másrészt, a privátspeculáció is vásárolt, az árak is fokozatosan 10 fillérrel javulhattak. A hét végével az irányzat csendesebb. Az összforgalom — 5 napon át — 200.000 mm.-át tesz ki; a hetihozatal 338.000 mm., melyből 12.000 mm.-át vittek tovább.

Rozs kezdetben alig találkozott érdeklődéssel; a fogyasztás épúgy mint az export tartózkodó maradt és az árak inkább lefelé törekedtek. Később az irányzat azonban szilárdabban fordult, a forgalom nagyobb terjedelmet öltött és az árak 10—15 fillérrel javultak. Budapesti paritásra 13.10—13.40 K.-ig közpénzfizetéssel és helyben 17.60 K.-ig jegyzünk 3 óra. Nyíri származékokban a kínálat mérsékelt, a kereslet azonban szintén gyenge. Debreczen paritásában 12.10. Kisváradon 12.15 K.-ig jegyzünk.

Árpa (takarmány- és hántolási czélokra) bőven van kínálva; hizlalók épúgy mint gyárosok azonban csak mérsékelt beszerzéseket eszközölnek és helyben,

illetve Kőbányán 11.40—12 K.-ig fizetnek. Állomásokon átvéve sör- és malátaárpkban a forgalom csupán legfinomabb minőségű felvidéki árura szorított, mely 16.—K.-ig ér el, azonban csak szórványosan van kínálva. Elkelt továbbá erőteljes tisztavideki áru is 11.50—12 K. áron. A vételen jóformán kizárólag a belföldi fogyasztás vesz részt, az export télen.

Zab a hét elején jobb hozatalok mellett csak csekély érdeklődéssel találkozott; később a kínálat gyengült, míg a kereslet élénkebb volt, az árak így szilárdan tartottak, sőt középminőségű áruban 5—10 fillérrel emelkedtek. Szín és tisztaság szerint 13—13.60 k. között jegyzünk helyben. Finom urasági áru valamivel többet is ért el.

Tengeri csak kisebb tételekben került forgalomba, de jobb kereslet mellett 10 fillérrel javult. Helyben 10.30—10.40 K.-ig fizettek. A Dunán felfelé való szállításra és Bécs részére néhány kötés a folyó határidő jegyzése mellett cseréltetett.

Olajmagvak: Készáru káposztarepce üzletellen és 26.—27.—K. jegyez. Határidő repce 1902. aug.-ra kereslet híján csendes 24.—24.20 K. jegyez. Vadrepce 14.—15.50, gomborka 25.—26.—, lenmag 31.—32.—K. jegyez.

Hüvelyesek: Bab továbbra is el van hanyagolva és minimális forgalom mellett az árak lanyhák. Triörözött apró babért ab Gyöngyös—Félegyházán 16.—, gömbölyű babért Baja-Mohács-Zomboron 15.20 koronát, Szekesfehérvárott 16.—K., barnababért Kalocsán 12.80, N.-Károly 12.20 K. fizetnek. Ereélyi bab reláció szerint 12.80—13.30 között jegyez. Köles hazai áru helyben 9.60—10.20 K., oláh származékok 9.60—9.50 K. elvámolva 3 havi időre. Bükköny budapesti paritásra 15.—15.20 K. jegyez.

Napijelentés a gabonátözletről.

1901. október 1.

A mai napra októberi buzában várt felmondások elmaradtak, mert a mai felmondások után az átvétel vasárnapon volna eszközölendő, várjuk tehát a holnapi napot.

Külföldről ma ismét lanyhább jegyzések érkeztek, de ezek dacára nálunk ma kellemesebb hangulat uralkodott.

Készáru ma jó kínálat és megfelelően jó vételkedv mellett szilárdabb irányt követ; elkt összesen körülbelül 35,0 0 métermáza, 2/2 fillérrel magasabb áron.

Mai eladások Uj buza:

Tiszavidéki:	300 mmázsa 80 kg.	16.30 korona 3 óra.
550	79 ⁰	16.25
400	79	16.20
200	78 ⁷	15.95
100 mmázsa 78 ⁶ kg.	16.10 korona 3 óra.	
600	78 ⁰	16.—
100	78 ⁰	15.90
100	78 ⁰	15.94
100	78 ⁰	15.90
200	78	16.—
3000	77 ⁰	16.15
300	77 ⁰	15.80
100	77 ⁰	15.80
100	77 ⁰	14.90
100	77 ⁰	15.80
100	77	15.60
100	77 ²	15.60
100	77	15.80
100	77	15.75
100	77	15.55
2800	76	15.85
Oroszázi:	3000	78
Kis-uj-szállási:	600	78 ⁰
Tolnai:	2200	77
Dunaföldvári:	960	76 ⁰
Marosi:	1000	78
Pestmegyevidéki:	100 mmázsa 80 kg.	16.20 K. 3 óra
100	79 ⁰	16.—
100	78 ⁰	15.70
100	77 ⁷	15.80
100	77 ⁰	15.45
100	75 ⁰	15.30
Bácskai:	400	75
900	76 ⁰	15.60
Bánsági:	1400	76 ⁰
Ó-kanizsai:	4300	74 ⁴
300	75	15.60
Szerb:	2000	73

Kovili:

1700 mmásza 74⁵ kg. 15.30 korona 3 óra.

Pancsovai:

1830 " 73³ " 14.70 " "

(Az árak 50 kg.-ként koronaértékben értendők.)

Rozs mérsékelt forgalom mellett változatlan. Azonnali szállításra 13.50 koronáig terjedő árak érhetőek el budapesti egyenértékben.

Árpában nyugodt hangulat, árak nem változtak, helyben 12 koronás árakat jegyzünk.

Zabban kellemes az irányzat, az árak nem változtak. Minőség szerint helyben 12.80—13.60 koronás árakat fizetnek.

Tengeri szilárdabb, azonnali szállításra budapesti egyenértékben 10.40 koronát jegyzünk, míg Kőbányán 10.50 koronát fizetnek.

Szeszüzet.

A szeszüzletben e hétnek elején élénk forgalom uralkodott és változatlan ár mellett több zárlat létesült október-novemberi szállításra.

Helybeli finomítógyárak részéről finomított szesz nagyban adózva 115.50—116.50 K., adózatlanul szabadraktárra szállítva 45.50—48.—korona, denaturált szesz hordóstul 33 K. nagyban. Kicsinyben 1/2 hordó vételénél az ár 2—3 K. drágább.

Élesztőszeszben a kereslet kielégítő. Fedezési vásárlások folytán több száz hektoliter 116.50 K. adózva és 46.50 K. adózatlanul lett zárulva.

Vidéki szeszfinomítók részéről finomított szesz adózva 144.50 K., adózatlanul 44—44.50 korona lett ajánlva.

Mezőgazdasági szeszgyárak által kontingens nyersszesz 38.—40.—K. volt ajánlva és az termelő állomás későbbi szállításra több zárlat létesült is.

A kontingens nyersszesz ára Budapesten 42.—42.50 K.

Bécsi jegyzés 41.—41.40 korona kontingens nyersszeszért.

Prágai jegyzés 129.—korona adózott és 37.50—38.—korona adózatlan szeszért.

Triestri jegyzés 14.75—15.—korona kiviteli szeszért, 90% hektoliterje.

Kivitelre a hét elején néhány kocsiromány finomított szeszt vásároltak, mely Szaloniki felé lett szállítva.

Budapesti heti jegyzés:	nagyban korona	kicsinyben korona
Finomított szesz	115.50—116.50	117.50—118.50
Élesztőszesz	116.—116.50	117.50—118.50
Nyersszesz adózva	114.—114.50	115.50—116.50
Denaturált szesz	33.—33.50	34.—35.—

Az árak 10,000 literfokként hordó nélkül bérmentve, budapesti vasútállomáshoz szállítva, készpénz fizetés mellett értendők.

A központi vásárcsarnok árujegyzése nagyban (en gros) eladott élelmiszerek áráról.

A magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetkezete üzleti jelentése. 1901. szept. 30.

Az elmúlt hét forgalma élénk lefolyású volt. A gyümölcsüzlet kedvező. Fajszerű iránt élénk volt. Finom fajták és körtek szinte keresettek voltak, folytonos árhullámnak volt kitéve.

Elhelyeztünk szőlőből elsőrendű fehér sászlát 28—30, vegyeset 30—34, tiszta vöröset 36—40, passatutit 40—56, muskotályt 40—50, másodrendű sászlát 20—24 K.-ért mmászáknént. Finom császár- és vajkörtek 30—40, másodrendű áru 24—26, pergamentkörte 36, izembart 30—40, fajták 30—32, rétesnek valók 20—24 koronán keltek nagyban és 100 kg-ént.

Szilvából eladtunk elsőrendű berzencei szilvát 12—14, apró másodrendű árut 8—10 koronán mmászáját. Egy kisebb tétel csemege diót 80 koronán méter-mászáját.

Az előbaromfi-üzlet nem változott. Elsőrendű hizott kappanokat 3.00—3.60, másodrendű 2.40—2.80, tyukokat 2.20—2.30 koronán páronként.

Vágott libából nagyobb tételeink voltak, azokat értékesítettük és pedig I. árut 1.10—1.16, másodrendűt 0.88—1.00 koronán kilóját: a meleg időjárás kedvezőtlenül hatott az árak alakulására.

Vaj iránt az érdeklődés fokozott és miután teavajból a hozatalok csökkentek, 10 filléres áremelkedésről számolhatunk be. I. teavaj 1.80—2.10, főzvaj 1.40—1.50 koronán azonnal elhelyeztetett. Turóban pang az üzlet.

Vad iránt az érdeklődés csökkent, s dacára, hogy a felküdések nem oly nagyok, az árak tekintetel a meleg időjárásra, olcsóbbak. Eladtunk szarvasokat 30—60, vaddisznót 70—90 filléren kilóját egészben véve. Nyulakért elértünk 2—2.40 koronát drbonként. Fácánok párjáért 5—5.60 koronát, foglyok párjáért 1.60—2.20 koronát.

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca. 1901. október 1-én. A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a szokott községekből 140 szekér réti éna, 75 szekér muhar, 33 szekér zsupszalma, 7 szekér

alomszalma, — takarmányszalma, — szekér tengeiszár, 7 szekér egyéb takarmány (sarju, stb.), 400 zsák szerska.

A forgalom élénk.

Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna 440—600, muhar 440—560, zsupszalma 290—340, alomszalma 300—320, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbükkeny —, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju 460—500, szalmaszecca 400—400. Összes kocsiszám 263. Összes súly 315600 kg.

Állatvásárok.

Budapesti szurómarhavásár. 1901. szept. hó 27-én. A székesfővárosi közigazgatóság és marhavásár igazgatóságának jelentése.

Felhajtott: belföldi 595 db, eladatott — db, galicziai — drb, eladatott — drb, tiroli drb, eladatott — drb, növendék élőborju 30 db, eladatott — drb, élő bárány — db, eladatott — db; leölt belföldi — drb, eladatott — drb, galicziai 1 drb, eladatott — drb, tiroli — drb, eladatott — drb, bécsi leölt 20 drb, eladatott — drb, növendék borju — drb, eladatott — drb, leölt bárány — drb, eladatott — drb, élő kecske gödölye — drb, eladatott — drb.

A vásár irányzata élénk, az árak 6 fillérral emelkedtek.

Árak a következők: Élő borjuk: belföldi — koronáig, kivételesen — koronáig drbonként, 68—90— koronáig, kivételesen 98— koronáig sulyra, galicziai —, kiv. — koronáig drbonként, — kor-ig, kiv. — koronáig sulyra, tiroli — koronáig kiv. — koronáig drbonként, — koronáig kiv. — koronáig sulyra, növendék borju —, koronáig, kiv. — koronáig drbkint, 42— koronáig, kiv. — koronáig sulyra. Leölt borju: belföldi — koronáig kiv. — koronáig sulyra, galicziai — koronáig kiv. — koronáig sulyra, tiroli — koronáig, kiv. — koronáig drbonként, bécsi 84—98 koronáig kiv. 100 koronáig sulyra, kecske — koronáig kiv. koronáig páronként, élő bárány — koronáig páronként, leölt bárány — koronáig párja.

Budapesti juhvásár. (1901. szeptember hó 30-án. A székesfővárosi közigazgatóság és marhavásár igazgatóságának jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtott 4216 drb juh, ugymint: 1714 darab hizalt ürü, 1947 db feljavított juh, 75 drb kisorolt kos, 480 darab kiverő juh, — drb bárány, — darab kecske, — drb szerbiai juh, — drb durvagyapjas.

A vásár irányzata lanyha.

Árak a következők: Belf. hizl. ürü 37—41.— (—) K. páronként, 40—43 (—) K.-ig 100 kiló élősúly szerint, feljavított juhok 28.—32.0 K. páronként, 34—36.— (—) K.-ig 100 kiló élősúly szerint, kisorolt kosok 20—29.— K.-ig páronként, — K.-ig 100 kiló élősúly szerint, kiverő juh 11—18.— K.-ig páronként, — K.-ig 100 kl. élős. sz., bárány — K., kecske — K. páronként, anyajuh 23.—26.— K. páronként, — K.-ig 100 kiló élősúly szerint, szerbiai juh — K. páronként, angol keresztezés — K.-ig élősúly szerint, K. páronként, romániai — K. páronként, durvaszőrtű — K. páronként, — K.-ig 100 kiló élősúly szerint.

Budapesti vesztegvágmárvásár. 1901. szept. 30-án. (A budapesti közigazgatóság és marhavásár igazgatóságának jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtott: 1175 drb nagy vágómarha, nevezetesen: — darab magyar és tarka ökör, — darab magyar és tarka tehén, 1113 drb szerbiai ökör, 47 drb szerbiai tehén, — drb boszniai ökör, — drb boszniai tehén, 15 drb szerbiai bika és — drb bivaly.

Minőség szerint: 3 darab elsőrendű hizott bika, 12 drb középminőségű bika és — drb alarendelt minőségű bika, 113 darab elsőrendű hizott ökör, 991 darab középminőségű ökör és 9 drb alarendelt minőségű ökör, — drb elsőrendű hizott tehén, 47 drb középminőségű tehén, 184 drb alarendelt minőségű tehén.

A vásár irányzata élénk, az árak jobb minőségűeknek emelkedtek, eladatlan maradt: 2 bika, 88 ökör, összesen 116 darab.

Következő árak jegyeztettek: Hizott magyar ökör jobb minőségű —, kivételesen — K., hizott magyar ökör középminőségű —, kiv. —, alarendelt minőségű magyar ökör —, jobb minőségű magyar tehén —, tarka — kivételesen magyar tehén —, magyar tehén középminőségű —, kiv. —, alarendelt minőségű magyar és szerb tehén —, kiv. —, szerbiai ökör jobb minőségű 56.—60.—, kiv. 66.—, szerbiai ökör középminőségű 34.—54.—, kiv. —, szerbiai ökör alarendelt minőségű —, kiv. —, szerbiai bika 48.—54.—, kiv. —, magyar bivaly —, kiv. —, magyar legelőmarha I. rendű —, kiv. —, II. rendű —, kiv. — koronáig métermászáknént, élősúlyban.

Bécsi vágómarhavásár. 1901. szeptember hó 30-án. (Vass Jenő [Bécs, Sct-Marx] tudósítása a „Köztelek” részére.)

Összes felhajtás 4325 db. Ebből magyar 3333 db, galicziai 215 darab, bukovinai 24, német 753 db,

hizott 1098 db, legelő 2896 db, fiatal 331 db, ökör 3058 db, bika 648 db, tehén 495 db, bivaly 124 db.

A vásár élénken folyt le. Prima 1—2 koronával emelkedett.

Árak: prima magyar 72—76.— (80—82), szekunda 62—70, —, tertia 54—61, galicziai prima 74—76.— (—), szekunda 69—73, tertia 62—68. Német prima 77—84.— (85—86), szekunda 70—76, tertia 64—69. Legelőmarha: szerb és magyar 54—62.—, rosszabb minőségű —. Bika és tehén 43.—64 (66—68) és bivaly 39.—56.—. Az összes eladások, élősúlyban, 100 kilogrammonként, koronákban értendők.

Bécsi szurómarhavásár. 1901. szeptember 26-án. Felhozott: 3852 borju, 2362 élő sertés, 1191 kizsigerelt sertés, 685 kizsigerelt juh, 106 bárány.

Az üzlet vontatott. Az árak a multhetihez hasonlóak.

Árak kilogrammonként: kizsigerelt borju 72—88 prima 90—110, primissima 112—120 (—), élő borju 60—96, prima (—), primissima (—), fiatal sertés 68—88, kizsigerelt hussertés 96—106, nehéz 90—100, süldő 84—104, (—), könnyű süldő —, kizsigerelt juh 60—84 pr. kiló fillérekben, bárány páronként 10—24 (—) korona.

Bécsi juhvásár. 1901. szept. hó 26-án. Felhajtás 7550 db. juh.

Lanyha vásár mellett az árak mintegy 2 fillérral estek.

Árak: juh 42—46, kiv. 48—, raczka 36.—40.— fillér pr. kiló élősúlyban.

Bécsi sertésvásár. 1901. okt. 1-én. (Schleiffelder és társai bizományi cég távirati jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhajtás: 4002 lengyel, 7897 magyar összesen 11899 drb.

A vásár élénkebb volt.

Árak kilonként élősúlyban fogyasztási adó nélkül prima 82—83 fillér kivételesen 84 fillér, közpese 76—80 fillér könnyű 68—74 fillér, süldő 68—88 fillér.

Szerkesztői üzenetek.

S. B. D. Böös. Tartalékos tiszthelyettesnek — mivel a legénység állományához tartozik — az ellenőrzési szemléken kell jelentkezni.

D. S. urnak. Jelenleg a 60—70 kg. suly (páronként), kétséget kizárólag átvészelt süldősertés, minőség szerint 76—80 fillérenyi áron jegyeztetik élősúlykilogrammonként 4% levonással. Ily suly, vérszen át nem ment sertések, nyitott, azaz forgalmi korlátozás alatt nem álló helyeken 60—64 fillérenyi áron értékesíthetők élősúlyban, pusztán átvéve 4% levonással.

St. A. urnak. Kissoda. Valamely állat lesoványodásának nagyon különböző oka lehet és erről csak az egyes állat gondos megvizsgálásának eredménye alapján mondhatni véleményét.

Mezőgazdák figyelmébe!

Elismert kitűnő hazai gyártmány!

1600 gőzcsepplőkészlet üzemben!

CZIM:

ELSŐ MAGYAR

gazdasági gépgyár

RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN,

VÁCZI-UT 19. SZÁM.

Gőzcsepplőkészletek

2 1/2, 3 1/2, 4, 4 1/2, 6, 8, 10, 12 lóerejűek.

Magánjárók

(uti mozdonyok.)

Kérjük minden szakkbavágó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Arjegyök kívánsára díjmentesen küldetők.

al 331 db, ökör
bivaly 124 db.
a 1-2 koronával

80-82), szekunda
ma 74-76-
-68. Német prima
tertia 64-69.
-62-, rosszabb
43-64 (66-68)
ások, élősulyban,
ndók.

tember 26-án. Fel-
1191 kizsigerelt
y.

k a multhetihez

elt borju 72-88
(---), élő borju
ma --- (-),
és 96-106, nehéz
yü süldő ---,
en, bárány páron-

ó 26-án. Felhajtás

mintegy 2 fillér.

raczka 36.-40.-

1-én. (Schleiffelder
ntése a „Köztelek“

7 magyar össze-

gyasztási adó nél-
84 fillér, közepes
idő 68-88 fillér.

tek.

iszthelyettesnek —
zik — az ellenőr-

0 kg. súlyu (páron-
süldősértés, minő-
jegyeztetik élősuly-
súlyu, vészen át
forgalmi korlátozás
nyí árakon értéke-
40% levonással.

ely állat lesoványo-
t és erről csak az
eredménye alapján

mébe!

vártmány!

üzemben!

YAR

gyár

SULAT

EN,

SZÁM.

szletek

12 lőerejűek.

árók

ok.)

kérdéssel bi-

li, készséggel

osoltó választ.

taese küldetik.

SZŐLŐTRÁGYÁZÁSRA feltűnő gyors és biztos hatásnak bizonyult, főleg homoki szőlőkben bámulatos fejlődést idéz elő, gyenge és elmaradt szőlők felségelésére legalkalmasabb a szárított kőbányai sertéstrágya, teljesen légszáraz, bűzmentes, kézzel szórható, 50 kgos zsákokban szállítatik. Az állami szőlészeti telepeken tett összehasonlító trágyázási kísérletek alapján, előnyösnek bizonyult, a cs. és kir. udvari szőlőgazdaságokban és a legkiválóbb szőlőbirtokokon általánosan bevezettetett.

Megrendelések intézendők

BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR
Bosányi, Schietrumpf és Társa
BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus
ingyen és bérmentve

Kitűnő minőségű
tölgymakk-ot
nemkülönbön mindenféle erdészeti magot ajánl a
Magyar magpergető-gyár
Faragó Béla Zala-Egerszegen;
minden kiállításon kitüntetve, leg-
utóbb
Párisban ezüst éremmel.

A
**Szarvasmarhák
gümőkórja**
vágóhídi statisztika alapján pályadíjjal jutalmazott értekezés
írta:
Breuer Albert
közvágóhídi felügyelő állatorvos.
(A Magy. Orsz. Állatorvos-Egyesület kiadványa).
ÁRA 1 KORONA
portómentes megküldéssel
1 kor. 10 fill.
Megrendelhető a „Köztelek” kiadóhivatalába.

Kemény tűzifa eladás.
Alólirott uradalmi kormányzóság közhírré teszi, hogy az egri főkáptalan tulajdonát képező s Borsod vármegyében fekvő sajó-várkonyi és sajó-galgóczi erdő területeiben
az évenként vágás alá kerülő tűzifák
1902. évi január hó 1-től három esetleg hat egymásutáni évre
f. évi október hó 17-én

Egerben zárt írásbeli yersenyárgyalás mellett elárú-sittatnak.
Az évenként kihasználható vágás területe Sajó-Várkonyban 35 katsz. hold, mely feierészben bükk és gyertyán, felerészben cser és tölgyfából áll, Sajó-Galgóczon pedig a vágási területe 13-37 katsz. hold, mely ismét 2/3 részben tölgy, 1/3 részben gyertyán és bükkfát tartalmaz.
A sajó-várkonyi erdőségek közvetlen az ózdi, a sajó-galgócziak pedig, a sajó-vadnai vasuti állomások közelében fekszenek.
Zárt írásbeli ajánlatok a fennebb kitűzött határ-időig alólirott kormányzóságnál, adandók be, míg az árverési feltételek ugy a kormányzóságnál, valamint Sajó-Várkonyban, az uradalmi erdőmesteri hivatalnál is megtekinthetők.
Kelt Egerben, 1901. évi szeptember hó 14-én.
Az egri főkáptalan uradalmi kormányzósága.

Tenyészmарha eladás.
A herczeg Ypsilanti örökösök Somogy megyében fekvő simongáti gazdaságából (posta és vasut állomás Nagy-Atád)
19 darab legjobb karban lévő tarka tehén és 12 darab 2 éves tarka üsző
a tehenészet felhagyása miatt eladatik. Az ár különkint élősulyban 56 fillér. Bővebb értesítést az uradalom felügyelői hivatala nyújt.
4711

Élelmi szerek értékesítését eszközlik az előírt % mellett.
 Felvilágosítást és csomagolási utasítást ingyen nyújt tagok és nem tagoknak.
 Azonnali készpénzszámolás.

Magyar Gazdák
Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete
HATÓSÁGI KÖZVETÍTŐ
 BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOKÁBAN.
 Sürgőnyezim: Aurora—Budapest.

Értékesítésre elfogad:
 Husneműket, füstölt húst, vadakat, szárnyasokat — élő és leölt állapotban, tojást, vajot, halat burgonyát, káposztát, zöldségféléket, gyümölcsöt stb.

5205. szám.
Hirdetés.
 A cs. és k. katonai élelmező raktár Budapesten, (VI., Lehel-utca 41.) 1901. október havában kis- és közép földbirtokosoktól és ezek szövetkezeteitől vásárol **4980 méterm. rozst, esetleg 2100 mm. buzát és 2680 méterm. rozst, továbbá 4300 mm. zabot.**
 Ezen szabadkézü gabonavásárlások feltételei az itteni, 3656. sz. f. é. július hó 28-án kelt első hirdetésben részletesen tartalmazzatnak.
 Szóbeli felvilágosítások a cs. és k. katonai élelmező raktárnál mindenkinek készségesen adtnak.
 Budapest, 1901. szeptember hó 26-án. 4738
A cs. és k. katonai élelmező raktár Budapesten.

Gazdáknak fontos!
Hreblay Emil
 állattenyésztési m. k. felügyelő
 Budapest, VII., Csömöri-út 15., II. 8.
Munkái:
 Baromfi hirtalál 1 kor. 50 fillér.
 Baromfi tenyésztésre vonatkozó tudnivalók 1 kor. Tyuktenyésztés 2 korona. Lúd- és kacatenyésztés 2 korona.
 Pulykatenyésztés 2 kor. Baromfi és tojás értékesítő szövetkezetekről 1 korona 80 fillér.
Megrendelhető a szerzőnél, leg-egyszerűbben a pénz előleges beküldése mellett.
 Egyszerre megrendelve 6 munka ára 6 kor. Egyszerre megrendelve 6 munka ára 8 kor.

Hajójáratjegyzék.
ADRIA
 magy. kir. tengerhajózási részv.-társ.
Vezérügynöksége Hoffmann S. és V.
 1901. október havában a következő gőzösök indulnak:

Honnan	Hová	a gőzös neve	1901. okt.
Fiume	Rouen	Deák	1-10
"	Cette	Adria	1-10
"	London	Genoa	1-10
"	Liverpool	Lesbian	1-10
"	Barcelona, Valencia*	Adria	10
"	Tanger, Pernambuco, Bahia	Baross	10
"	Rio de Janeiro, Santos*	Voria (C. L.)	15-15
"	Liverpool	Petőfi	10-20
"	Rouen	Mátyás király	15-25
"	Gibraltar, London	Jóka	15-25
"	Rotterdam, Antwerpen*	Urbino	15-25
"	Hull, Newcastle o/T.	Alsatian	15-25
"	Liverpool	Róma	15-25
"	Hamburg	Nagy Lajos	21-31
"	Algier, Glasgow*	Avia (C. L.)	21-31
"	Liverpool	Syria	21-31
"	London	Stefánia	25/1-5/11
"	Bordeaux*	B. Kemény	25/1-5/11
"	Rnen*		

1. Ha a gőzös elindulása előtt 3 nappal elegendő szálltmány be nem jelentetett, az igazgatóság fentartja magának a jogot a kikötőket nem érinteni.
 A * -gal jelölt megjelölt viszonylatokban a gőzös Triestet is érinti.

Honnan	Hová	a gőzös neve	1901. okt.
Rio de Janeiro	Triest, Fiume	Szent István	1-10
Santos Triest			
London	Fiume	Zrínyi	1-10
Liverpool	"	Arabian	1-10
Bordeaux	"	Széchenyi	1-10
Hull, Newcastle o/T.	"	Douro	1-10
Oporto, St.-Nazaire	"	Mateľkovits	5-15
Rouen	"	Zichy	5-15
Liverpool	"	Nyria (C. L.)	5-15
Glasgow	"	Rákóczy	10-20
Hamburg	"	Venezia	10-20
Rotterdam	"	Tibor	15-25
London	"	Ausztria	15-25
Liverpool	"	Algarian	15-25
Antwerpen	"	Báthori	21-31
Rouen	"	Deák	21-31
Liverpool	"	Samaria (C. L.)	21-31

Középtengeri szolgálat. Fiume—Malta—Sicília—Marseille-I vonal. FIUMEBŐL: „Buda” 3-án, „Andrássy” 10-én, „Tisza” 17-én, Szent László 24-én, „Árpád” 30-án. MARSEILLEBŐL: Szent László 6-án, „Árpád” 13-án, „Buda” 20-án, „Andrássy” 27-én.
 Tyrheniai vonal. Az elsőosztályú gyorsgőzös „Szápáry” minden szerdán délelőtt m. p. jövő hó 2, 9, 16, 23 és 30-án Marseilleből Genuába, minden csütörtökön este 8 órakor Genuából Nápolyba, és minden szombaton délután 4 órakor m. p. jövő hó 5, 12, 19 és 26-án Nápolyból közvetlenül Marseillebe indul.

Magyar királyi államvasutak. Igazgatóság.
 136841/III./A. szám.

Pályázati hirdetmény.

Az alólirott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére az 1902. évben szükséges 1000, és az 1903. évben szükséges mintegy 2000 métermázsza bükkfakátrányolaj szállítását biztosítani kívánván, ezennel pályázatot hirdet.

Az ajánlati minta, valamint a szállításokra vonatkozó részletes módzatok, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési (A/III.) szakosztályánál Budapest, Andrásy-ut 73. sz. II. em. 43. ajtó) kaphatók.

A szabályszerűen kiállított, ivenként egy koronás m. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb f. évi október hó 19-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál benyújtandók vagy postán oda küldendők és a boríték ezen külsővel látandó el „Ajánlat 130,841—1901. számhoz”.

Ugyanezen időpontig átadandók ugyanott a kötelező minőségű minták is.

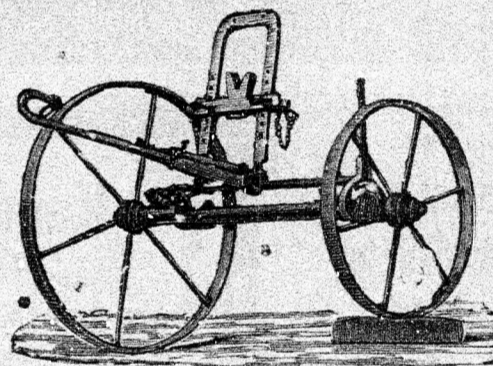
Bánatpénz gyanánt az ajánlott anyag értékének 5% legkésőbb f. évi október 18-án déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és nem a részletes módzatok betartása mellett állítatnak ki, nem vétetnek figyelembe. Budapest, 1901. szeptember 17-én.

Az igazgatóság. (Utányomás nem díjazatik).

„BÓNI” GYÁRTELEP

és mezőgazdasági részvénytársaság
 azelőtt
Mandel Eduárd és Társai
 Nyirbátorban.

Más rendszerű eketaligák jutályos áron átalakíttatnak.

Ajánlja előnyösen ismert, szabadalmazott
két tengelyű „BÓNI” eketaligáit.

A szegedi mezőgazdasági kiállításnál „Uj és figyelemre-méltó” jelzővel, a párisi nemzetközi kiállítás bronzéremmel kitüntetve. Megrendelhető **Nyirbátorban, fenti üzegnél**, Budapesten Kann és Heller és Bächer Rudolf üzégeknél, valamint a „Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél”.

Gróf Károly Tibor uradalma.
T. Mandel Eduárd és társai uraknak Nyirbátor.
 Múltán szab. kéttengelyű „Bóni” eketaligájuk ezélszerű szerkezetű, térfől és tartósságáról hosszabb használat után meggyőződtem, kérem az uradalmi gazdaságok által a napokban beküldendő 50 db sack-féle eketaligát a legrovidebb idő alatt szab. állítható „Bóni” eketaligává átalakítani.
 Nyirbátor, 1900. január 24-én.
 Tiszteleffel
 Mikolaj Lajos urad. tisztartó.

Magyar-Óvári m. k. gazd. akadémia gépkísérleti állomása.
 53. szám 1890. (Másolat).
Tekintetes Mandel Eduárd és társai uraknak Nyirbátor.
 A kétfős tengelyű „Bóni” nevezett eke-taligájukat, melyet Uraságtok saját gyártmányuként küldötték megvizsgálás és kipróbálás végett a gépkísérleti állomáshoz, oly szerkezetnek találtam, mely tartósság tekintetében még a legmesszebb menő igényeket is kielégíteni képes és mely szerkezet ekegerendély alá mint taliga kiválóan alkalmas.
 A tengelyek beágyazott részeinek hermetice való elzárásával Uraságtoknak taligájukkal sikerült azon régi, a gazdáknak sok kellemetlenséget okozó bajokon segíteni, melyek a kerék-agyak és tengelyvégek gyors kiilletőleg lekopása kíséretében lépnek fel, s melyek egyes részeknek gyakori kicserélését teszik szükségessé. A tengelyek beágyazott részeihez most már oda nem férhetvén por és homok, azok a lezurolás okozta kopás ellen a legkiválóbb mértékben védve vannak, miáltal különösen homoktalajon a taliga tartóssága nagyban emelkedik.
 A zárt kenődobozok, melyekkel Uraságtok eke-taligájukat szerelik fel, nemcsak a tengelyek beágyazott részeitől tartják a homokot és a port távol, hanem alkalmazásunkkal egyszerre mind el van érve a kenésnél a kívánatos egyenletesség és takarékoság is.
 Különös említést érdemel állítható taligájuknál a kereknek a barázdalépcszerű szerinti beállítására szolgáló szerkezet és pedig egyrészt azért, mert rendkívüli egyszerűsége mellett technikai kivitelével sokkal nagyobb mértékben közelíti meg a racionális gépgyártás elveit, mint akár a derékszög alatt meghajtott (L alakú), akár pedig a két végénél könyök alakban idomított (U alakú) tengelyvel ellátott taliga; másrészt pedig azért, mert nagy szilárdsága mellett, szerkezete egyszerűsége nagy tartósságra enged következtetni.
 Uraságtok törekvését, mely az eke-taliga szerkezetének tartóssága emelésére volt irányva, teljes mértékben siker koronázta és bátran kijelenthetem, miszerint szerkezetük az eke-taliga constructió terén határozottan elismerést érdemlő haladást jelent.
 Magyar-Óvár, 1890. június hó 5-én.
 A gépkísérleti állomás vezetője:
THALMAYER VIKTOR s. k.
 gazd. szak. tanár.

Gróf Zselénszki Károly uradalma.
T. Mandel Eduárd és társai uraknak Nyirbátor.
 A salánki uradalom nyírvásvári gazdaság részére Önök által szállított 14 db szab. állítható „Bóni” eketaliga rendkívüli egyszerűsége, tartósság szerkezete és pillanatok alatt eszközözhető állíthatósága folytán kiválóan bevált.
 Sziveskedjenek encenseni gazdaságunk részére is további 18 db állítható „Bóni” taligát kiszolgáltatni.
 Szentot, 1900. február 8-án.
 Kiváló tiszteleffel
NAGY JOZSEF, urad. intéző.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyok elvállalni; épígy

mélyrigolezást szőlő-telepítésekhez

Érdeklődők kéretnek, hogy alantú címemhez forduljanak.

WOLFF ERNŐ, gőzszerelési vállalkozó BUDAPEST-KELENFÖLD.

Tenyészbirka eladás.

A herczeg Ypsilanti örökösök Somogy megyében fekvő uradalmának Rinyaszentkirályi gazdaságából (posta és vasútállomás Nagy-Atád) mint szemfeletti eladásra bocsájtatik tenyésztésre kiválóan alkalmas

100 drb öreg és kétéves

a mult évi párisi kiállításon kitüntetett finom

gyapjas merinó anyabirka.

Bővebb értesítést az uradalom felügyelői hivatala nyujt.

4712

Egy teljesen megbízható, a gazdaság minden ágában jártas, sok évi tapasztalattal bíró,

magyar-Óvári okleveles gazda,

ki vagyoni állásánál fogva bármely igényeknek megfelelő

biztosítékot képes nyujtani,

ajánkozik főtisztnek, gazdasági tanácsosnak vagy számvevőnek valamely uradalomba.

Czime a kiadóhivatalban.

4613

Sőre-ürü eladás.

Az egrí főkáptalan szent-margitai gazdaságában (Szabolcs vármegye, vasuti állomás helyben) 2000 drb válogatott minőségű, fésüs

Sőre-ürü

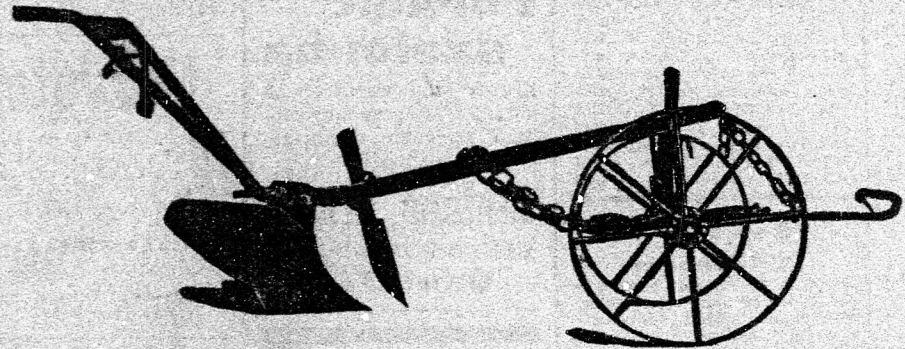
eladásra bocsájtatik. Venni szándékozók zárt ajánlataikat f. évi október hó 7-ig Egerben, alólírott kormányzóságánál adják be.

Kelt Egerben, 1901. évi szeptember hó 28-án.

Az egrí főkáptalan uradalmi kormányzósága.

4734

Egyedüli vagy más gyártmányával való kizárólagos sorbavetőkészítéssel fogott gyártmányaimat a t. gazdaságosság felügyelőség bocsájtatik.

Egy és több vasu egytetemes
aczólekélm és
talajmivelő
eszközeim

első ár, elsőrendű minőség és czélszerű szerkezetüknel fogva országszerte legjobb hírnévnek és kelendőségnek örvendenek.

Arjegyzekekkel és árajánlattal szivesen szolgálók.
Bächer Rudolf

cs. és kir. kizárólagos ekegyára
BUDAPEST,
VI. ker., Nagymező-utca 68. sz.

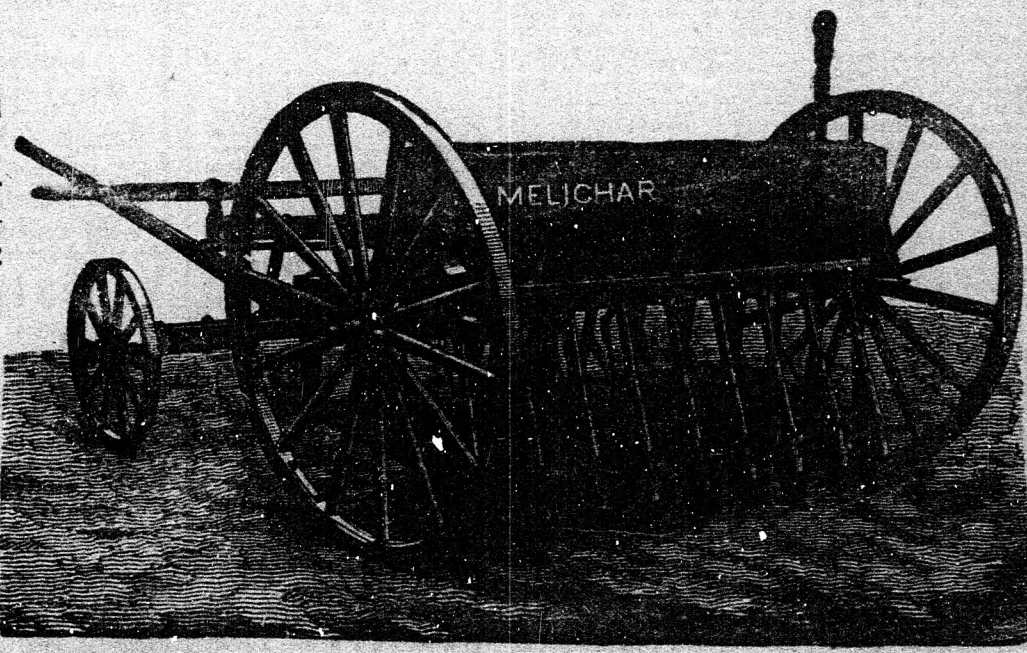
Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond.**

„Unicum-Drill“

egytetemes **serbavetőgép** sokoldalú használhatóságánál, czélszerű szerkezeténél fogva egész Európában

a legjobb hírnévnek és a legnagyobb kelendőségnek örvend, ezeknél fogva az összes eddigi vetőgépek között az

első helyet foglalja el. Arjegyzekek és bővebb felvilágosítással készséggel szolgál:

Melichar Ferencz

cs. és kir. szab. kizárólagos vetőgépgyára
Budapest,
VI. ker., Nagymező-utca 68.

Egyedüli speciális ekegyártással legalkalmasabb eszközök Magyar monarchiában. Ekegyártással kizárólag sorbavetőkészítéssel foglalkozó gyár az Osztrák-Magyar monarchiában.